

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 191 (XXXV) — Nr. 303 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Mărti, 11 aprilie 2023

SUMAR

Pagina

Anexele nr. 1—3 la Ordinul ministrului educației nr. 3.908/2023
privind aprobarea de programe școlare pentru discipline
de studiu din învățământul gimnazial și liceal..... 3—86

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina****Limba și literatura română
pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară
Filieră teoretică și filieră vocațională – ciclul superior al liceului
Trunchi comun (TC) și curriculum diferențiat (CD*)****Clasele a XI-a și a XII-a****București
2023**

NOTĂ DE PREZENTARE

Programele școlare pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* din ciclul superior al liceului au la bază *planurile-cadru de învățământ în vigoare* pentru filiera teoretică și filiera vocațională, la fel ca în cazul *Limbii și literaturii române* ca limbă maternă.

Actualele programe vin ca o continuare firească a programelor destinate ciclului inferior al liceului, în care predarea limbii și a literaturii române este concepută din perspectiva limbii române ca limbă nematernă (RLNM). Mai precis, având în vedere că, în programa pentru clasa a X-a, conceperea competențelor generale și specifice, dar și propunerile de conținuturi și activități de învățare s-au făcut prin corelare cu nivelurile de competență lingvistică B2, respectiv B2+, descrise în *Cadrul european comun de referință pentru limbi* (CECRL), în mod firesc, programele destinate claselor a XI-a și a XII-a sunt corelate cu nivelul C1. Acesta se apropie foarte mult de nivelul vorbitorului nativ educat, dar, bineînțeles, păstrează în descriere elementele specifice achiziției unei limbi nematerne.

Așadar, fiind concepute tot pentru vorbitorii nonnativi, și actualele programe au la bază perspectiva *comunicativ-funcțională*, completată de cea *acțională*, unde elevul este considerat un actor social, care trebuie să-și formeze, pe întreg parcursul procesului său de școlarizare, toate competențele necesare unei bune integrări în mediul sociocultural în care trăiește. Din acest motiv, și programele pentru ciclul superior urmăresc axarea procesului de predare-învățare-evaluare a limbii și a literaturii române pe formarea competenței comunicative generale în limba română în context plurilingv și pluricultural, și nu pe transmiterea și memorarea de conținuturi. În această privință, se respectă în continuare *criteriul autenticității*, care vizează conceperea unor activități de învățare cât mai apropiate de cele pe care elevul le desfășoară în viața reală, în diverse contexte.

Ținând cont că principalele repere care organizează programele pentru RLNM sunt descriptorii de la nivelul C1 din *Cadrul european comun de referință pentru limbi* (CECRL) și din *Companion Volume* (suplimentul la CECRL, publicat în 2018), discutați deja în detaliu cu cadrele didactice din cadrul proiectului LRMIN¹, în actualele propuneri apar și elemente de noutate, care decurg, în mod logic, din specificul acestui nivel. Astfel, odată ajunși la nivelul C1 de competență lingvistică, elevii sunt capabili să recepteze și să producă texte mai lungi, mai complexe și mai abstracte decât la nivelurile anterioare. Teoriile cognitiviste din didactica limbilor arată că deținerea unui nivel de competență lingvistică mai ridicat, apropiat de cel al vorbitorului nativ, permite, în general, realizarea unor operații cognitive mult mai complexe și în limba nematernă. Astfel, și în cazul RLNM, cresc semnificativ viteza și capacitatea de procesare a informației dintr-o gamă largă de texte orale sau scrise, cu o structură complexă, cu un număr mare de noțiuni abstracte sau de expresii colocviale și/sau idiomatice. Elevul poate să facă diferite tipuri de inferențe pentru a identifica sensurile implicite dintr-un text, inclusiv sensul metaforic al cuvintelor și al expresiilor idiomatice. De asemenea, poate să recunoască și să exprime nuanțe fine de sens, fiind capabil să identifice o gamă variată de atitudini, emoții (ironie, umor, ezitare etc.).

Pornind de la aceste caracteristici fundamentale ale vorbitorului de nivel C1, cele două programe introduc o serie de competențe specifice noi, al căror grad de complexitate crește de la o clasă la cealaltă și care sunt corelate cu gradul de dificultate al textelor cu care se lucrează. Cu toate acestea, o competență nou introdusă, precum *Identificarea trăsăturilor specifice diferitelor tipuri de discurs*, nu vizează memorarea și redarea unor definiții și conținuturi teoretice, ci lărgirea și aprofundarea perspectivei de înțelegere a mesajului unui text oral sau scris, cu ajutorul unor informații despre specificul diferitelor tipare discursive (narativ, liric sau dramatic). Asemenea elemente le vor permite elevilor: să stabilească diverse corelații între mesajul textului literar și experiențele sau cunoștințele lor anterioare despre lume și viață; să compare diferitele texte literare/nonliterare în ceea ce privește temele/subiectele abordate și tiparele discursive utilizate; să recunoască relațiile dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta; să reutilizeze toate aceste cunoștințe pentru a fi capabil să producă, la rândul lui, texte orale și scrise din ce în ce mai complexe și mai bine documentate, adaptate diferitelor situații de comunicare.

¹ „Competență și eficiență în predarea limbii române copiilor și elevilor aparținând minorităților naționale din România”.

Prin urmare, deoarece elevii dețin un nivel de competență lingvistică superior și în RLNM, pe lângă textele nonliterare care aveau o pondere însemnată în programele din ciclul inferior al liceului și care sunt păstrate și aici, cu rolul de a introduce elevul într-o nouă temă-cupolă și de a-l ajuta să aibă o trecere lină, din punct de vedere lingvistic, de la nivelul B2+ la C1, considerăm că se poate intensifica lucrul cu textul literar, comparativ cu ciclul inferior al liceului. Dar, selecția textelor de acest tip trebuie făcută cu mare atenție, ținându-se cont de nivelul de competență al elevilor. Astfel, în clasa a XI-a, se va urmări ca, din punct de vedere lingvistic, nivelul de dificultate al textelor selectate să fie mai scăzut comparativ cu cele propuse în clasa a XII-a, iar activitățile de învățare să fie modelate în funcție de competențele specifice formulate, gradat, în programe, pentru fiecare dintre cele două clase.

Însă nu doar un nivel de competență crescut este singurul argument pentru care se recomandă acordarea unui spațiu mai generos textului literar. De câteva decenii bune, pe terenul predării limbilor se vehiculează conceptul de *didactica limbilor-culturi*, prin care profesorii de limbi sunt sensibilizați în legătură cu faptul că o limbă nu poate fi predată separat de cultură și că aceasta din urmă nu trebuie privită doar ca un *supliment al spiritului*. Dimpotrivă, se subliniază ideea că limba este impregnată de cultură, la toate nivelurile. De pildă, perspectiva lexiculturală relevă faptul că încărcătura culturală este mai evidentă în sectorul vocabularului. Or, ținând cont că, la nivelul C1, din punct de vedere lingvistic, se lucrează în special pe palierul expresiilor idiomatice, este evident că aici se poate urmări cel mai ușor implicatul cultural. Dar, componenta culturală transpare și la nivelul convențiilor și al comportamentelor pe care le implică fiecare situație de comunicare, în funcție de context și de statutul interlocutorului. Prin urmare, predarea limbii și a literaturii române trebuie să aibă în vedere și formarea competenței socioculturale.

Plasarea predării disciplinei în acest cadru cultural extrem de generos permite și o altă libertate de care profesorul de limba și literatura română trebuie să profite, și anume, valorificarea celorlalte domenii ale culturii, complementare literaturii (cinematografie, teatru, arte plastice, muzică etc.). Acestea pot fi utilizate fie pentru a asigura introducerea într-o nouă arie tematică, pe care o vom aprofunda, mai apoi, cu ajutorul textelor literare, fie pentru a transfera reflecțiile generate de lectura textului literar asupra acestor domenii ale culturii, ca și asupra propriilor experiențe de viață ale elevului. Astfel, vom asigura o predare integrată a limbii și a culturii, fără să uităm nicio clipă că literatura, ca artă a cuvântului, reprezintă o formă privilegiată care se cuvine a fi exploatată în predarea unei limbi. Dincolo de toate acestea, trebuie să urmărim însă și realizarea unui scop educațional general-uman: formarea competenței culturale, în cel mai complex sens al cuvântului. Mai exact, vizăm formarea unei ființe umane educate, capabilă: să recunoască și să respecte diferențele culturale (dimensiunea multiculturală); să descrie și să prezinte specificul acestor culturi (dimensiunea metaculturală); să recunoască rolul interacțiunii, al schimbului de idei și de valori cu o altă cultură în îmbogățirea propriei viziuni despre lume (dimensiunea interculturală); să identifice valori general-umane prezente în diferite culturi, din diferite epoci (dimensiunea transculturală); să gestioneze adecvat, ca un veritabil mediator, orice posibile neînțelegeri apărute pe fondul interacțiunilor interculturale (medierea culturală).

Pentru a scoate în evidență această viziune culturală asupra predării limbii și literaturii române elevilor aparținând minorităților naționale, propunem subsumarea activităților de învățare unor teme-cupolă, în număr de trei, care rămân aceleași, în ambele clase, și care pot fi abordate în orice ordine dorește profesorul: *Experiențe fundamentale ale existenței, Subiect și alteritate, Tradiție și modernitate*.

Această organizare tematică a procesului de predare-învățare poate asigura deplasarea accentului de pe livrarea unor conținuturi (autori/opere/cunoștințe de teorie literară etc.), pe formarea unei competențe comunicative care integrează competența culturală, în toate componentele sale, menționate mai sus). În acest mod, elevul din ciclul superior al liceului va fi capabil să trateze aprofundat, în scris sau oral, oricare dintre cele trei teme, valorificând textele nonliterare (articole de ziar/enciclopedie, interviuri, memorii, corespondență, eseuri etc.), literare (aparținând atât autorilor canonici, cât și altor autori români), dar și informații preluate din celelalte compartimente culturale. Toate acestea vor putea fi relaționate cu propriile experiențe de viață, elevul lărgindu-și, astfel, orizontul de cunoaștere și de înțelegere a lumii, devenind o ființă culturală, capabilă să se integreze în mediul sociocultural românesc și să facă față tuturor situațiilor de comunicare pe care le presupune existența într-un mediu plurilingv și pluricultural.

În ceea ce privește numărul și tipul de texte, recomandările sunt foarte clare: pe lângă textul nonliterar, ales ca modalitate de „intrare” într-o nouă temă, se va selecta minimum un text literar aparținând unui autor canonic. În acest fel, în fiecare dintre cele două clase există obligativitatea de a se studia minimum trei texte din patrimoniul școlar, adică un total de șase texte. Pe lângă acestea, profesorul are deplina libertate de a alege și texte aparținând altor autori români, în funcție de preferințele proprii, de nivelul elevilor și, mai ales, de interesul lor pentru un anumit autor/o anumită operă (sugestii în acest sens se regăsesc în secțiunea *Conținuturi*, respectiv în *Lista orientativă de autori români*), ca și în *Anexa* de la

Sugestiile metodologice, unde se propune, cu titlu de exemplificare, inclusiv o posibilă formulă de combinare a textelor sub cupola aceleiași teme. Mai mult, în cazul curriculumului diferențiat (CD), pot fi introduse și texte de critică literară, selectate, evident, tot în funcție de nivelul de competență lingvistică al elevilor, cu scopul de a aprofunda perspectiva de înțelegere a textelor, și nu de a reda cu fidelitate definiții și diverse teorii.

După cum reiese din cele spuse până aici, noile programe destinate ciclului superior al liceului respectă și un alt principiu de bază din didactica limbilor, inclus și printre recomandările proiectului CRED, și anume *centrarea întregului proces educativ pe elev*. Așadar, avem, și de această dată, un *curriculum flexibil*, care permite adaptarea activităților de învățare la caracteristicile de vârstă ale elevilor, la stilurile de învățare, la nevoile, interesele și aptitudinile acestora, dar, mai ales, la nivelul lor de competență lingvistică, respectându-se diversitatea etnoculturală. O garanție a maximei deschideri a acestei propuneri curriculare o constituie posibilitatea de a se lucra în continuare cu diverse tipuri de texte nonliterare, dar și listele extinse de autori – având un caracter pur orientativ –, de unde, ținând cont de toate variabilele menționate, profesorii pot alege cele mai potrivite texte pentru elevii lor, astfel încât lectura să devină o cale de îmbogățire spirituală a elevului, de lărgire a orizontului său de cunoaștere, dar, mai cu seamă, o activitate plăcută, care să le dezvolte dragostea pentru carte și pentru cuvântul scris, în general, și nu doar o activitate școlară necesară. Rămâne însă esențial ca, și în abordarea acestor texte, să se păstreze cei trei pași specifici activităților de receptare orală și scrisă, meniți să simplifice accesul elevului la sens: preascultarea/prelectura, ascultarea/lectura propriu-zisă și postascultarea/postlectura.

Pentru a putea concepe adecvat activitățile de învățare, nu trebuie să pierdem din vedere obiectivele generale subliniate în aceste rânduri, fiindcă ele orientează întregul proces de proiectare, implementare și evaluare a curriculumului. De asemenea, ne ajută să construim parcursuri de învățare flexibile, coerente și personalizate, prin adaptarea permanentă la profilul claselor de elevi cu care lucrăm, fapt ce va conduce și la asigurarea egalității de șanse.

Structura programelor școlare pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* – filiera teoretică și filiera vocațională, ciclul superior al liceului, clasele a XI-a și a XII-a – include, după *Nota de prezentare*:

I. *Competențele generale*, identice cu cele din ciclul inferior al liceului, întrucât acestea reprezintă activitățile fundamentale din schema generală a comunicării realizată în didactica limbilor, la nivel european, și publicată în cel mai recent document, *Companion Volume*:

1. *receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
2. *producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
3. *interacțiunea orală și scrisă*
4. *medierea culturală în context plurilingv și pluricultural*

II. *Competențe specifice*, unde se dau exemple de *activități de învățare*, menite să asigure formarea competențelor generale și sunt specificate atât obiectivele urmărite, cât și rezultatele la care trebuie să ajungă elevul la sfârșitul liceului.

III. *Conținuturi*, unde sunt trasate câteva direcții, pentru a orienta profesorul în procesul de proiectare a activităților didactice menite să dezvolte competențele specifice și generale.

IV. *Sugestii metodologice*, unde este cuprinsă o serie de recomandări generale, precum și o *Anexă* care sugerează posibile rețele de texte pentru fiecare dintre cele trei teme-cupolă propuse în programă, precum și cele trei etape care ar trebui parcurse în abordarea fiecărei teme: explorare, aprofundare și reflecții asupra acesteia.

Bineînțeles că profesorul are, însă, libertatea deplină de a selecta orice alte texte din listele orientative extrem de generoase propuse în anexă, cu condiția ca ele să fie adaptate profilului claselor de elevi cu care lucrează și, bineînțeles, ca acesta să citească atent programele, pentru a înțelege spiritul în care au fost concepute.

COMPETENȚE GENERALE

- 1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
- 2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
- 3. Interacțiunea orală și scrisă*
- 4. Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural*

**PROGRAMA ȘCOLARĂ
PENTRU LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
PENTRU ȘCOLILE ȘI SECȚIILE CU PREDARE ÎN LIMBA MAGHIARĂ
FILERA TEORETICĂ ȘI Vocațională**

**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚATE
CLASA A XI-A**

1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
<p>1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>deducerea contextului în care au loc diferite tipuri complexe de comunicare în mesajul audiat/citit</i> • <i>sesizarea diferențelor dintre elementele care formează imaginea de ansamblu a textului literar sau nonliterar</i> • <i>înțelegerea ideilor principale dintr-un discurs extins, pe subiecte abstracte, complexe sau nefamiliare, din diverse sfere de interes (texte literare, prelegeri, discuții, dezbateri, interacțiuni complexe între alte persoane)</i>
<p>1.2. Identificarea unor informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme abstracte și complexe, din diverse sfere de interes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>identificarea unor informații esențiale și de detaliu din diferite tipuri de texte lungi și complexe, care pot apărea în sfera socială, academică sau profesională, identificând detalii subtile, inclusiv atitudini și opinii implicite sau direct exprimate</i> • <i>evidențierea elementelor cu ajutorul cărora se asigură coeziunea și coerența discursului</i> • <i>deducerea din context a înțelesului unor cuvinte și expresii colocviale/argotice/idiomatice dintr-un mesaj oral sau scris</i> • <i>recunoașterea organizării logice a unui text literar sau nonliterar lung și complex</i>
<p>1.3. Sesizarea deosebirii dintre ambiguitate și claritate într-un mesaj oral sau scris, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>identificarea surselor umorului, ale ironiei etc., dintr-un discurs pe teme abstracte și complexe</i> • <i>extragerea unor informații specifice din anunțuri publice de o slabă calitate a înregistrării sau distorsionate (audio și/sau vizual), de exemplu dintr-o stație, pe un stadion sau dintr-o înregistrare veche</i> • <i>identificarea atitudinii fiecărui vorbitor, într-o discuție animată, articulată într-un ritm natural și caracterizată prin întreruperi, digresiuni și exprimări colocviale, într-un stil familiar (ironie, ezitare, nesiguranță etc.)</i> • <i>înțelegerea unei game largi de materiale înregistrate sau transmise în direct, inclusiv într-un limbaj nonstandard și identificarea unor detalii subtile, de exemplu atitudini sau relații interpersonale</i>
<p>1.4. Identificarea trăsăturilor specifice diferitelor tipuri de discurs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>stabilirea unor corelații între mesajul textului literar și experiențele sau cunoștințele anterioare ale receptorului</i> • <i>sesizarea diferențelor dintre temele/subiectele abordate în diverse texte literare, prin lectura comparată a acestora</i> • <i>identificarea specificului discursului narativ, liric, dramatic, pentru înțelegerea adecvată a mesajului unui text oral sau scris</i> • <i>recunoașterea relațiilor dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta</i>
<p>1.5. Realizarea lecturii unor texte literare/nonliterare pe teme abstracte și complexe, ca activitate independentă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizarea de inferențe sau de supoziții, pornind de la titlul textelor literare și nonliterare</i> • <i>recunoașterea unor varietăți de texte literare și nonficționale contemporane, prin identificarea sensurilor și a ideilor implicite</i> • <i>lectura integrală a unor opere reprezentative/semnificative pentru diferite tipare textuale/tipuri discursive</i>

2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
<p>2.1. Susținerea unui monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere pe subiecte abstracte și complexe, pornind de la texte nonliterare și literare:</p> <ul style="list-style-type: none"> descrierea experiențelor: <ul style="list-style-type: none"> <i>descrierea clară și detaliată a unor experiențe variate și complexe, integrând diverse subteme, exemple relevante, comentarii și concluzii adecvate</i> <i>exprimarea și explicarea clară, detaliată, a sentimentelor și a reacțiilor provocate de diferite evenimente și experiențe sau legate de lectura unor texte nonliterare și literare</i> <i>relatarea detaliată, clară, în ordine cronologică, a unor întâmplări complexe întâlnite în texte nonliterare și literare</i> oferirea de informații: <ul style="list-style-type: none"> <i>transmiterea unor informații detaliate, a unor sfaturi complexe pe teme din diferite domenii de interes</i> <i>explicarea unor proceduri complexe</i> <i>prezentarea clară și detaliată a unor instrucțiuni complexe</i> argumentarea unui punct de vedere: <ul style="list-style-type: none"> <i>construirea sistematică a unor argumente, contraargumente și explicații clare, referitoare la diferite teme cu un grad înalt de complexitate</i> <i>susținerea unor argumente/contraargumente, evidențiind exemplele relevante și formulând o concluzie adecvată, legate de lectura unor texte nonliterare și literare</i> <i>construirea unei serii de argumente justificate, luând în considerare perspectiva interlocutorului</i>
<p>2.2. Susținerea unui discurs public, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>susținerea unei prezentări detaliate, pregătite în prealabil, pe teme complexe și variate, pornind de la texte nonliterare și literare, comparând și evaluând diverse propuneri și argumente alternative</i> <i>susținerea constantă a unei expuneri spontane, fluente și clare, referitoare la o temă întâlnită în textele nonliterare și literare</i> <i>gestionarea cu spontaneitate și cu efort minim a obiecțiilor și a întrebărilor adresate de către auditoriu</i>
<p>2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte din diverse sfere de interes sau pornind de la texte literare și nonliterare:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>redactarea unor texte clare, detaliate, bine structurate, într-un stil bine definit, personal, pe teme complexe, din diverse sfere de interes, sau bazate pe experiențele de lectură</i> <i>prezentarea scrisă a unor evenimente reale sau imaginare, într-un stil bine definit, personal, prin sintetizarea informațiilor și a argumentelor provenite din diverse surse</i> <i>scrierea unui eseu structurat pe o temă complexă, din diverse sfere de interes sau legată de texte nonliterare și literare, prin expunerea și susținerea punctului de vedere personal, argumentând și aducând exemple relevante</i>
<p>2.4. Prezentarea orală sau scrisă a semnificațiilor explicite și implicite ale textului nonliterar/literar, transpunând informațiile dintr-un tip de comunicare într-altul:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>transpunerea mesajului unui text oral într-o relatare/prezentare scrisă</i> <i>dramatizarea unui text narativ</i>
<p>2.5. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>planificarea mesajului oral sau scris, pe teme complexe, în acord cu scopul și cu contextul comunicării, având în vedere posibilitatea apariției unor situații/reacții neașteptate</i> <i>utilizarea strategiilor compensatorii în diferite situații de comunicare, apelând la expresii/sintagme colocviale sau la termeni de specialitate</i> <i>monitorizarea conștientă a erorilor, în vederea asigurării acurateței propriului mesaj</i>

3. Interacțiunea orală și scrisă
<p>3.1. Participare la interacțiuni orale, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes sau pornind de la texte literare și nonliterare:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>participarea la conversații informale și formale complexe, utilizând un limbaj fluent, spontan, prin compararea diferitelor informații/opinii și opțiuni</i> <i>comentarea spontană a opiniilor interlocutorului, în situații nefamiliare de comunicare, formulând întrebări spontane, explicații și argumente clare</i> <i>acordarea/luarea unui interviu cu naturalețe, pe teme complexe din sfera socioculturală și profesională</i>
<p>3.2. Participarea la interacțiuni scrise, în probleme complexe și abstracte sau pornind de la texte literare și nonliterare:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>redactarea corespondenței tradiționale și online, pe teme complexe și abstracte sau din domeniul cultural, prin utilizarea expresiilor colocviale/a formulelor de adresare formală/a structurilor convenționale: scrisori, adrese și e-mailuri pe teme culturale</i> <i>utilizarea clară și precisă a limbii în corespondența personală: descrierea detaliată a experiențelor legate de diferite evenimente culturale, solicitarea cu precizie a unor clarificări suplimentare</i> <i>realizarea unei interacțiuni scrise complexe în mediul virtual, valorificând diverse elemente culturale, exprimând diferite nuanțe de sens și respectând registrul lingvistic adecvat și etica redactării</i>
<p>3.3. Utilizarea eficientă a strategiilor de interacțiune orală și scrisă:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>solicitarea și preluarea spontană a cuvântului, folosind mijloace de exprimare potrivite, într-o conversație în pereche sau în grup</i> <i>utilizarea strategiilor de cooperare în situații de comunicare pe teme complexe</i> <i>evaluarea și sintetizarea conceptelor-cheie și a ideilor fundamentale dintr-un anumit stadiu al interacțiunii orale/scrise și propunerea de soluții pentru etapele următoare</i> <i>solicitarea unor explicații sau clarificări suplimentare pentru situațiile echivoce dintr-o interacțiune scrisă/orală</i>

4. Medierea în context plurilingv și pluricultural
<p>4.1. Facilitarea adecvării strategiilor de lectură la specificul textelor literare studiate, în vederea înțelegerii și a interpretării personalizate a discursului narativ, dramatic și liric:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>dezbateră textelor studiate cu privire la modul în care se reflectă o idee/temă sau un motiv literar în mai multe opere literare aparținând discursului epic, liric și/sau dramatic</i> <i>interpretarea aceluiași text în funcție de mai multe chei de lectură (titlu, incipit, simbol central, personaje etc.)</i>
<p>4.2. Facilitarea identificării relațiilor dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta, în scopul valorificării valențelor cultural-identitare ale literaturii române, prin referire la curente literare/culturale:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>identificarea particularităților unor texte literare aparținând aceluiași curent literar/context cultural</i> <i>dezbateră textelor studiate cu privire la modul în care se reflectă o idee/temă sau un motiv literar în mai multe opere literare aparținând unor epoci sau spații culturale diferite</i>
<p>4.3. Facilitarea comunicării în contexte care actualizează diverse puncte de vedere în interpretarea textelor literare:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>interpretarea aceluiași text în funcție de mai multe perspective de lectură (tematică, structurală, contextuală, personală)</i>
<p>4.4. Identificarea referințelor socioculturale și sociolingvistice la care face trimitere un text literar/nonliterar, în scopul medierii neînțelegerilor și al eliminării ambiguităților:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>identificarea resurselor care pot fi utilizate în vederea clarificării sau a îmbogățirii cunoștințelor referitoare la diverse noțiuni de istorie, teorie și critică literară sau de retorică și stilistică</i>
<p>4.5. Manifestarea sensibilității și a respectului față de alteritate, în scopul recunoașterii diversității culturale prin valorificarea textelor literare și nonliterare din cultura română, în raport cu cele din alte spații culturale:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>realizarea unui portofoliu cu tema „Modul de reflectare a unei idei sau a unei teme în mai multe opere literare din spații culturale diferite”</i>

**PROGRAMA ȘCOLARĂ
PENTRU LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
PENTRU ȘCOLILE ȘI SECȚIILE CU PREDARE ÎN LIMBA MAGHIARĂ
FILERA TEORETICĂ ȘI Vocațională**

**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚATE
CLASA A XII-A**

1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, în texte literare și nonliterare abstracte: <ul style="list-style-type: none"> • <i>deducerea contextului în care au loc diferitele tipuri complexe de comunicare în mesajul audiat/citit</i> • <i>compararea informațiilor care formează imaginea de ansamblu a textului literar și nonliterar abstract</i> • <i>înțelegerea ideilor principale din texte literare și nonliterare abstracte, cu o structură complexă și cu un număr mare de expresii și exprimări colocviale</i> • <i>înțelegerea unei game largi de texte lungi și complexe și recunoașterea variațiilor subtile de stil, precum și a sensurilor implicite și explicite</i>
1.2. Identificarea unor informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme abstracte și complexe: <ul style="list-style-type: none"> • <i>deducerea din context a înțelesului unor elemente necunoscute dintr-un mesaj oral sau scris</i> • <i>identificarea unor detalii de finețe și a sensurilor implicite/exprimate metaforic din diferite tipuri de texte literare și nonliterare abstracte</i> • <i>evidențierea elementelor cu ajutorul cărora se asigură coeziunea și coerența</i> • <i>recunoașterea organizării logice a unui text literar sau nonliterar abstract, inclusiv a celor cu un grad înalt de metaforizare</i>
1.3. Sesizarea deosebirii dintre ambiguitate și claritate într-un mesaj oral sau scris, în texte literare și nonliterare abstracte: <ul style="list-style-type: none"> • <i>înțelegerea glumelor și a aluziilor, dintr-un discurs pe teme abstracte și complexe</i> • <i>extragerea unor informații specifice din orice tip de discurs transmis direct sau înregistrat, articulat într-un ritm natural</i> • <i>identificarea implicațiilor socioculturale din majoritatea conversațiilor colocviale, articulate într-un ritm natural</i> • <i>înțelegerea prelegerilor și a prezentărilor în care se utilizează diferite tipuri de limbaje: specializat, colocvial, regional sau a corespondenței formale specializate, pe o temă complexă</i>
1.4. Analiza trăsăturilor specifice diferitelor tipare textuale/tipuri de discurs: <ul style="list-style-type: none"> • <i>stabilirea unor corelații între mesajul textului literar și experiențele sau cunoștințele anterioare ale receptorului</i> • <i>analiza și compararea unor texte literare, privind temele/subiectele abordate, precum și mesajul transmis</i> • <i>prezentarea specificului discursului narativ/liric/dramatic și a speciilor literare aferente, pentru interpretarea adecvată a mesajului textului oral sau scris</i> • <i>prezentarea trăsăturilor specifice ale principalelor curente literare, în vederea interpretării aprofundate a relațiilor dintre opera studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta</i>
1.5. Realizarea lecturii unor texte literare/nonliterare abstracte, ca activitate independentă: <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizarea de inferențe sau de supoziții, pornind de la titlul textelor literare și nonliterare abstracte;</i> • <i>înțelegerea oricărui tip de text, inclusiv a textelor nonliterare colocviale și a celor literare clasice, aparținând unor genuri literare diferite, și recunoașterea variațiilor subtile de stil, precum și a sensurilor implicite și explicite</i> • <i>lectura integrală a unor opere reprezentative/semnificative pentru diferite tipuri de discurs/specii/curente literare</i>

2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
<p>2.1. Susținerea unui monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere pe subiecte complexe, pornind de la texte literare și nonliterare abstracte:</p> <ul style="list-style-type: none"> descrierea experiențelor: <ul style="list-style-type: none"> ➤ prezentarea fluentă, coerentă, elaborată și, adesea, memorabilă a unei descrieri sau a unei relatări, pe subiecte complexe ➤ descrierea fluentă, coerentă, elaborată și, adesea, memorabilă, a unor experiențe variate și complexe, integrând diverse subteme, exemple relevante, comentarii și concluzii adecvate ➤ relatarea clară, coerentă, elaborată, în ordine cronologică, a unor întâmplări complexe, întâlnite în texte nonliterare și literare oferirea de informații: <ul style="list-style-type: none"> ➤ transmiterea unor informații clare, detaliate, a unor sfaturi pe teme complexe și abstracte, din diverse sfere de interes ➤ explicarea unor proceduri academice sau profesionale complexe ➤ prezentarea clară și detaliată a unor instrucțiuni cu un grad înalt de complexitate argumentarea unui punct de vedere: <ul style="list-style-type: none"> ➤ dezvoltarea sistematică a unor argumente, contraargumente și explicații clare, referitoare la diferite teme complexe și abstracte ➤ susținerea unor argumente/contraargumente, legate de o problemă complexă, prin punerea în evidență a exemplelor relevante și a unei concluzii adecvate, legate de texte nonliterare și literare ➤ construirea precisă a unor serii de argumente justificate, prin utilizarea eficientă și cu naturalețe a expresiilor idiomatice și colocviale
<p>2.2. Susținerea unui discurs public, pornind de la texte nonliterare și literare abstracte: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu:</p> <ul style="list-style-type: none"> formularea de anunțuri clare, fluente și spontane, aproape fără efort, pentru a transmite nuanțele fine de sens pe teme complexe/despre diferite evenimente: lansare de carte, premiere cinematografice/teatrale, concerte, expoziții de pictură/sculptură susținerea unei prezentări detaliate, pregătite în prealabil, pe teme complexe, pornind de la texte nonliterare și literare, prin adaptarea cu finețe a expunerii la tipul de auditoriu susținerea constantă a unei expuneri clare, spontane, utilizând intonația și accentul potrivite, pentru a transmite nuanțe fine de sens, referitor la o temă întâlnită în texte nonliterare și literare formularea de răspunsuri spontane și fluente la întrebări dificile, chiar ostile, într-o manieră diplomatică, utilizând un limbaj persuasiv
<p>2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte din diverse sfere de interes sau pornind de la textele literare și nonliterare abstracte:</p> <ul style="list-style-type: none"> prezentarea scrisă a unor evenimente reale sau imaginare, într-un stil adecvat tiparului textual/tipului de discurs adoptat, prin sintetizarea informațiilor și a argumentelor provenite din diverse surse scrierea unei cronici/a unei recenzii critice detaliate a evenimentelor culturale: lansare de carte, premiere cinematografice/teatrale, concerte, expoziții de pictură/sculptură, într-un limbaj clar, fluent, utilizând expresii idiomatice și exprimând nuanțe fine de umor și de ironie scrierea unui eseu structurat pe o temă complexă, din diverse sfere de interes, legată de texte nonliterare și literare abstracte, într-un limbaj clar, fluent, utilizând expresii idiomatice și exprimând nuanțe fine de umor și de ironie scrierea unor eseuri complexe/a unor rapoarte detaliate, clare și coerente, care prezintă un caz sau o apreciere critică a unei opere literare, prin expunerea unor perspective multiple asupra subiectelor academice sau profesionale complexe, distingând clar propriile idei de cele exprimate în diverse surse propunerea unui plan logic (hărți mentale, scheme, organizatoare grafice etc.), care ajută cititorul să identifice cu mai multă ușurință punctele importante
<p>2.4. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă:</p> <ul style="list-style-type: none"> planificarea mesajului oral sau scris, pe teme abstracte, în acord cu scopul și cu contextul comunicării, având în vedere posibilitatea apariției unor situații/a unor reacții neașteptate

<p style="text-align: center;">2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>utilizarea strategiilor compensatorii în diferite situații de comunicare, apelând la expresii idiomatice, perifraze etc., pentru clarificarea mesajului și exprimarea unor nuanțe și subtilități semantice</i> • <i>monitorizarea conștientă și eficientă a erorilor, în vederea asigurării acurateței propriului mesaj</i>
<p style="text-align: center;">3. Interacțiunea orală și scrisă</p> <p>3.1. Participare la interacțiuni orale, pe subiecte din diverse sfere de interes sau pornind de la texte literare și nonliterare pe teme abstracte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>participarea la conversații informale și formale pe teme complexe și abstracte, utilizând cu naturalețe expresii idiomatice și colocviale</i> • <i>participarea la discuții informale și formale abstracte, prin compararea diferitelor informații și opțiuni</i> • <i>reformularea spontană și aproape insesizabilă în cazul unor dificultăți apărute în exprimare</i> • <i>comentarea spontană a opiniilor interlocutorului, în situații nefamiliare de comunicare, formulând întrebări/explicații/argumente clare, exacte și exprimând diferite nuanțe de sens</i> • <i>corelarea discursului cu cel al interlocutorului în cadrul unui schimb de opinii pe teme abstracte și complexe</i> • <i>acordarea/luarea unui interviu spontan, pe teme din sfera socioculturală, educațională și profesională, într-un mod fluent</i> <p>3.2. Participarea la interacțiuni scrise, în probleme complexe, abstracte, sau pornind de la texte literare și nonliterare pe teme abstracte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>elaborarea unor texte complexe, completarea de formulare, adaptând limbajul și registrul stilistic într-o manieră flexibilă și eficientă, exprimând diferite nuanțe de sens</i> • <i>redactarea corespondenței tradiționale și online, pe teme complexe și abstracte sau din domeniul cultural, prin utilizarea expresiilor colocviale/a formulelor de adresare formală/a structurilor convenționale: scrisori personale/culturale și email-uri</i> • <i>utilizarea clară și precisă a limbii în corespondența personală: descrierea detaliată a experiențelor personale/culturale, formularea cu precizie a întrebărilor</i> • <i>realizarea interacțiunii scrise în mediul virtual/online, valorificând diferitele implicații culturale și respectându-se registrul adecvat și etica redactării</i> • <i>anticiparea și rezolvarea posibilelor neînțelegeri, probleme de comunicare sau reacții de ordin emoțional, adaptarea limbajului și a tonului la situația de comunicare</i> <p>3.3. Utilizarea eficientă a strategiilor de interacțiune orală și scrisă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>solicitarea și preluarea spontană a cuvântului, folosind mijloace de exprimare potrivite, într-o conversație în pereche sau în grup</i> • <i>utilizarea strategiilor de cooperare în situații de comunicare pe teme abstracte</i> • <i>oferirea de feedback spontan, fluent și eficient, pentru a facilita menținerea interacțiunii orale și scrise</i> • <i>evaluarea și sintetizarea conceptelor-cheie și a ideilor fundamentale dintr-un anumit stadiu al interacțiunii orale/scrise și propunerea de soluții eficiente pentru etapele următoare</i> • <i>clarificarea spontană a mesajului, în funcție de sesizarea neînțelegerii/a înțelegerii greșite a mesajului sau la solicitarea interlocutorului</i> • <i>solicitarea unor explicații sau clarificări pentru situațiile echivoce, într-o interacțiune scrisă/orală</i>

4. Medierea în context plurilingv și pluricultural
<p>4.1. Facilitarea lecturii critice în vederea evaluării modului în care sunt valorificate într-o operă literară structura, limbajul și diversele procedee retorice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>diferențierea componentelor structurale și expresive specifice operelor studiate înrudite tematic</i> • <i>dezbaterea textelor studiate cu privire la modul în care sunt valorificate într-o operă literară structura, limbajul și diversele procedee retorice</i>
<p>4.2. Facilitarea interpretării personalizate a relațiilor dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta, în scopul valorificării valențelor cultural-identitare ale literaturii române, prin referire la curente literare/contexte culturale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>investigarea relațiilor dintre o operă literară și contextul cultural în care a fost creată</i> • <i>prezentarea opțiunii personale în confruntarea cu puncte de vedere diferite formulate pe marginea unui anumit curent literar/context cultural</i>
<p>4.3. Facilitarea comunicării în compararea unor puncte divergente de interpretare a textelor literare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>argumentarea opțiunii personale rezultate în urma comparării unor puncte de vedere diferite asupra unui text literar</i>
<p>4.4. Explicarea referințelor socioculturale și sociolingvistice la care face trimitere un text literar/nonliterar, în scopul negocierii într-o manieră diplomatică a diverselor abordări, orientând discuția spre o concluzie unică:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>masă rotundă cu tema: „Text și context: referințe socioculturale/sociolingvistice în înțelegerea textului”</i>
<p>4.5. Manifestarea sensibilității și a respectului față de alteritate, în scopul promovării diversității culturale prin valorificarea textelor literare și nonliterare din spații culturale diferite:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizarea unui proiect cu tema: „Diversitatea culturală – o formă de îmbogățire a propriei identități”</i> • <i>realizarea unei dezbateri cu tema: „Ipostaze ale alterității în texte literare și nonliterare”</i>

CONȚINUTURI

Teme:	Concepte	Patrimoniu cultural școlar (autori canonici)	Listă orientativă
<p>I. Experiențe fundamentale ale existenței</p> <p>II. Subiect și alteritate</p> <p>III. Tradiție și modernitate</p>	<p>Trunchi comun (3 ore/săptămână)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discurs narativ: <ul style="list-style-type: none"> ○ fir narativ; plan narativ; personaj; particularități de construcție a personajului; conflict; indici spațio-temporali; perspectiva narativă; narator ○ semnificațiile discursului narativ. • Discurs dramatic: <ul style="list-style-type: none"> ○ didascalii; limbajul dramatic; act, scenă, replică, autorul/personajul ca enunțiator real/fictiv, particularități de construcție a personajului; conflict; ○ semnificațiile discursului dramatic. • Discurs liric: <ul style="list-style-type: none"> ○ tipul de lirism; autor/eu liric/ipostaze lirice; elemente de versificație; limbaj artistic (imagini artistice; procedee artistice); ○ semnificațiile discursului liric. • titlu, incipit, simbol central, temă și motiv literar, viziune despre lume; • specii literare; • curente culturale/literare și orientări tematice; • contexte istorice și socioculturale. <p>Curriculum diferențiat (4 ore/săptămână)</p> <ul style="list-style-type: none"> • stilul direct, stilul indirect, stilul indirect liber; • lirismul obiectiv și lirismul subiectiv; • discursul critic; • dinamica fenomenului literar/cultural în diferite epoci. 	<p>1. Mihai Eminescu 2. I. L. Caragiale 3. Ioan Slavici 4. Ion Creangă 5. George Bacovia 6. Lucian Blaga 7. Tudor Arghezi 8. Liviu Rebreanu 9. Camil Petrescu 10. G. Călinescu 11. Mihail Sadoveanu 12. Marin Preda 13. Marin Sorescu 14. Nichita Stănescu</p>	<p>Alexandru Macedonski St. O. Iosif Dimitrie Anghel (<i>de ex., corespondența</i>) Garabet Ibrăileanu Mircea Eliade Mircea Cărtărescu Octavian Paler Alina Pavelescu Ion Pillat Nicolae Labiș Vasile Voiculescu Doina Ruști Ioana Pârvolescu Simona Popescu Mihail Sebastian Max Blecher Anton Holban Ștefan Augustin Doinaș N. Steinhardt Marin Mincu* Ov. S. Crohmălniceanu* Adrian Marino* Eugen Simion* Matei Călinescu* Ion Pop* Titu Maiorescu* Eugen Lovinescu* Ion Minulescu* Ion Barbu* Nicolae Manolescu* Sorin Alexandrescu*</p> <p><i>*recomandați pentru specializarea filologie</i></p>

SUGESTII METODOLOGICE

Actuala *Programă de limba și literatura română* pentru clasele a XI-a și a XII-a de la școlile și secțiile cu predare în limba maghiară își propune să asigure dezvoltarea următoarelor două competențe-cheie: competența de comunicare în limba română ca limbă nematernă și competența culturală. În consonanță cu profilul absolventului de liceu, prima are în vedere eficientizarea procesului de receptare și de producere a mesajelor orale și scrise și, de asemenea, facilitarea integrării socioculturale a viitorului absolvent de liceu, contribuind, în mod constructiv, la realizarea unui profil lingvistic complex. A doua are în vedere valoarea formativă a literaturii și, de asemenea, familiarizarea cu diverse contexte culturale, contribuind la dezvoltarea personală a elevilor, prin lectura literaturii și a altor tipuri de creație artistică.

Astfel, finalitatea urmărită de programă o constituie formarea unui individ capabil să utilizeze limba română în comunicare, atât în perioada școlarității, cât și pe toată durata vieții, interesat să înțeleagă valori culturale relevante prin receptarea literaturii și a altor tipuri de discurs artistic, apt să reacționeze în mod personal și adecvat în fața diversității culturale.

În cadrul programei, domeniul limbii este articulat în conformitate cu perspectivele actuale din studiile consacrate limbii române ca limbă nematernă, într-o viziune funcțională și pragmatică asupra limbii ca mijloc de comunicare și de interacțiune socială, precum și ca material esențial al construcției textului în contextul comunicării. Domeniul literaturii este abordat dintr-o *perspectivă culturală largă*, oferită de *abordarea tematică*, prin care literatura este înțeleasă ca discurs despre natura și condiția umană.

Programa respectă imperatiile învățământului actual referitoare la specificul acțiunii didactice centrate pe elev, activitățile destinate formării competențelor generale și specifice disciplinei *Limba și literatura română* urmărind operaționalizarea cunoștințelor, adaptarea elevilor la contexte de comunicare diverse și, astfel, monitorizarea de către elevi a propriei formări. În procesul de predare-învățare-evaluare, se va avea în vedere asigurarea nivelului funcțional al competențelor din ciclul superior al liceului, conform profilului absolventului de liceu și planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a, ciclul superior al liceului (aprobat prin OM 3410/ 16.III.2009).

Principiile didactice care vor ghida procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

- proiectarea activităților didactice urmărindu-se dezvoltarea integrată a competențelor-cheie;
- centrarea demersurilor didactice pe învățarea activă și pe evaluarea continuă;
- favorizarea proceselor de construcție a sensului global în receptarea textelor literare și nonliterare, prin lectură tematică;
- însușirea interactivă a limbii orale și scrise, ca instrument de comunicare;
- formarea unei personalități capabile să exprime opinii proprii, să accepte diversitatea de idei și de opinii;
- receptarea literaturii pe baza proceselor de comprehensiune/înțelegere, analiză și interpretare;
- realizarea de conexiuni tematice între literatura română și literatura universală.

Prezentarea conținuturilor în liste distincte pentru 1. *Teme*, 2. *Concepte*, 3. *Patrimoniu literar școlar (autori canonici)* și 4. *Lista deschisă cuprinzând scriitori români* s-a făcut din rațiuni metodologice, pe de o parte, pentru a pune în evidență criteriile care au configurat programa: criteriul tematic, criteriul valoric (canon și patrimoniu) și un criteriu al flexibilității (oferit de dinamica *listelor deschise*) și, pe de altă parte, pentru a ilustra viziunea dinamică pe care programa o propune în abordarea literaturii, profesorii având astfel posibilitatea să decidă modul în care vor trata conținuturile: ordinea temelor, selecția textelor și a conceptelor în vederea documentării unei teme, precum și tipul de activități didactice.

Studiul literaturii se va realiza, pe parcursul ciclului superior al liceului, prin abordarea a trei teme-cupolă: a. *Experiențe fundamentale ale existenței*, b. *Subiect și alteritate* și c. *Tradiție și modernitate*. Aceste teme au caracter integrativ și grad sporit de generalitate, favorizând perspective didactice prin care fenomenul literar/cultural poate fi evidențiat în moduri dintre cele mai diverse.

Actuala programă abordează *tema* într-un sens plural, în tangență cu domeniul studiilor culturale, accepțiunile atribuite temei fiind următoarele:

- tema desemnează un aspect general din realitate/ din experiența umană transpus în textul literar/ opera artistică, prin anumite modalități specifice;
- tema majoră/dominantă denumeste un aspect integrator care conține alte elemente ca subteme (teme minore);
- tema este un construct conceptual realizat din ansamblul unor elemente ale textului, prin trei operațiuni: *gruparea unor elemente de conținut* pe baza unui numitor comun, *generalizarea* și apoi *identificarea și formularea temei*;
- tema constituie o metodă de analiză a literaturii axată pe subiectul/conținutul textelor, care favorizează descrierea și interpretarea unui text sau a unui grup/corpus de texte;
- tema reprezintă un principiu pe baza căruia, în actul lecturii, un cititor poate să creeze legături între diferite texte;
- tema constituie răspunsul la întrebarea „Despre ce vorbește în mod semnificativ sau în mod important un text?”, acest răspuns putând varia în contexte interpretative diverse.

Recomandările privind abordarea temelor sunt următoarele:

1. Cele trei teme-cupolă vor fi abordate atât în clasa a XI-a, cât și în clasa a XII-a, prin conținuturi diferite din perspectiva complexității textelor.
2. Selecția textelor propuse spre studiu trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și de adecvare la nivelul lingvistic al elevilor.
3. În fiecare an de studiu, **fiecare temă** va fi abordată prin studiul a **minimum trei texte**, astfel:
 - un text nonliterar;
 - un text literar aparținând unui scriitor din canonul/patrimoniul literar școlar românesc (Acesta va fi selectat din lista scriitorilor canonici/de patrimoniu din secțiunea *Conținuturi* a programei.) și
 - un text literar la alegerea profesorului (Acesta poate fi selectat fie din lista autorilor de patrimoniu, fie din creația scriitorilor menționați în lista deschisă, fie din creația altor scriitori români.).
4. Pentru **curriculumul diferențiat**, în fiecare an de studiu **se vor studia în plus două texte**, în vederea aprofundării a două dintre teme, la alegerea profesorului, în funcție de propria sa viziune didactică și de nivelul lingvistic al elevilor, după cum urmează:
 - un text literar, aparținând unui scriitor din canonul/patrimoniul literar școlar românesc;
 - un text literar la alegerea profesorului, care poate fi selectat sau din lista autorilor de patrimoniu, sau din creația scriitorilor menționați în lista deschisă.
5. Se va studia cel puțin o operă semnificativă pentru fiecare temă din creația autorilor aparținând canonului/patrimoniului școlar, atât în clasa a XI-a, cât și în clasa a XII-a.
6. Se vor studia opere la alegerea profesorului, reprezentative pentru diverse specii literare, în cadrul fiecărei teme, atât în clasa a XI-a, cât și în clasa a XII-a.
7. În funcție de propria viziune asupra temei și respectând nivelul lingvistic al elevilor, profesorii pot alege să prezinte tema **și** prin intermediul unor texte suplimentare: literare sau nonliterare, integrale sau fragmentare, din literatura română sau din literatura universală sau prin recurs la alte limbaje artistice (cinematografic, plastic, muzical, teatral etc.).
8. Abordarea fiecărei teme printr-un text nonliterar va facilita progresul de la nivelul lingvistic B2+ la C1, pe de o parte, și, pe de altă parte, va ilustra tema prin tipuri variate de discurs (publicistic, științific, eseistic etc.).
9. Abordarea tematică va avea în vedere în mod constant faptele de limbă specifice nivelurilor B2+ și C1 (în special expresii idiomatice și elemente care asigură coerența și coeziunea discursului).
10. Abordarea criticii literare se va face doar în măsura în care aceasta este necesară pentru conturarea aspectelor contextuale necesare interpretării unei opere literare.
 - * Pentru curriculumul diferențiat, discursul critic face parte din lista conținuturilor obligatorii.
11. Curente/orientările literare constituie doar obiectul contextualizării unui text/fenomen literar, prin urmare **nu** vor fi abordate în sine, ci doar în vederea contextualizării unui text/fenomen literar.
12. Noțiunile de teorie literară vor fi abordate doar ca instrumente necesare pentru receptarea textelor literare, iar definiția conceptelor sau a curentelor literare **nu** va constitui în sine obiectul evaluării.
13. Ordinea abordării temelor este la alegerea profesorului.

14. În realizarea sarcinilor pentru competența de receptare a mesajelor orale sau scrise, se recomandă ca textele-suport să se încadreze într-o medie de 300-350 de cuvinte. În ceea ce privește competențele de producere, este indicată respectarea reglementărilor internaționale pentru nivelul lingvistic C1, în funcție de tipul de sarcină.

O posibilă formulă didactică de abordare a temei, oferită aici doar ca exemplu, poate cuprinde următoarele tipuri de activități:

- **activități de explorare a temei**, realizate prin intermediul unor grupaje documentare: lectura unor texte nonliterare referitoare la temă (pagini de enciclopedii sau dicționare de literatură, eseuri, memorii, jurnale, articole, interviuri etc.), vizionarea unor documente video care evocă experiențe consonante cu tema în discuție etc.
- **activități de aprofundare a temei**, realizate prin strategii de receptare (înțelegere și interpretare) de text literar și de contextualizare; prin receptare de text și evidențierea modalităților lingvistice, textuale și discursive prin care se construiește tema etc.
- **activități de reflecție asupra temei**, realizate prin strategii de recontextualizare a temei în orizontul de interes al elevilor sau de recontextualizare a temei din perspectiva altor tipuri de discurs artistic (artă plastică, teatrală, cinematografică etc.).

Pentru exemple de activități de formare/evaluare a competențelor, profesorii pot apela la modelele oferite în programele de clasa a IX-a și a X-a (2021).

Tot ca exemplu, în tabelul de mai jos sunt ilustrate posibilitățile plurale de corelare a textelor pentru tratarea unei teme.

TEME – SUGESTII DE TEXTE		
Experiențe fundamentale ale existenței	Subiectul și alteritatea	Tradiție și modernitate
Clasa a XI-a		
1. text nonliterar: corespondența dintre scriitori, de exemplu M. Eminescu și Ion Creangă*	1. text nonliterar: Alex. Ștefănescu, <i>Mesaj către tineri</i> (2018)	1. text nonliterar: Laurențiu Staicu, Cuvânt-înainte (scrisoarea adresată adolescenților) în vol. <i>Socrate în blugi</i> (2020)
2. text literar aparținând unui scriitor canonic/de patrimoniu: Liviu Rebreanu, <i>Adam și Eva</i> **	2. text literar aparținând unui scriitor canonic/de patrimoniu: Ioan Slavici, <i>Pădureanca</i> **	2. text literar aparținând unui scriitor canonic/de patrimoniu: Lucian Blaga, <i>Autoportret</i> **
3. text literar la alegerea profesorului: Mihail Sebastian, <i>Steaua fără nume</i> *** * sau corespondența dintre Constantin Noica și Emil Cioran etc. ** sau Mihai Eminescu, <i>Luceafărul</i> , Marin Sorescu, <i>Matca</i> etc. *** sau Mihail Sadoveanu, <i>Creanga de aur</i> , Ștefan Augustin Doinaș, <i>Astăzi ne despărțim</i> etc.	3. text literar la alegerea profesorului: Simona Popescu, <i>Exuvii</i> *** * sau interviuri cu personalități contemporane din domeniul cultural, sportiv etc. ** sau George Bacovia, <i>Decembre</i> , Camil Petrescu, <i>Danton</i> etc. *** sau Ion Minulescu, <i>Corigent la limba română</i> etc.	3. text literar la alegerea profesorului: I.L. Caragiale, <i>Bacalaureat</i> *** * sau articole din dicționare culturale, din enciclopedii etc. ** sau Lucian Blaga, <i>Cruciada copiilor</i> sau <i>Hronicul și cântecul vârstelor</i> etc. *** sau Mircea Eliade, <i>Maitreyi</i> , Vasile Voiculescu, <i>Capul de zimbru</i> etc.
Clasa a XII-a		
1. text nonliterar: Octavian Paler, <i>Polemici cordiale</i> (1983) *	1 text nonliterar: Liviu Papadima, <i>Învățătura de minte, eseuri despre educație</i> (un eseu, la alegere) (2021)*	1 text nonliterar: Ioana Pârvulescu, <i>Alfabetul doamnelor</i> *
2. text literar aparținând unui scriitor canonic/de patrimoniu: Marin Preda, <i>Intrusul</i> **	2. text literar aparținând unui scriitor canonic/de patrimoniu: Marin Preda, <i>Cel mai iubit dintre pământeni</i> **	2. text literar aparținând unui scriitor canonic/de patrimoniu: Ion Creangă, <i>Povestea unui om leneș</i> **
3. text literar la alegerea profesorului: Mircea Cărtărescu, <i>Ochiul căprui al dragostei noastre</i> (2017) ***	3. text literar la alegerea profesorului: Gabriela Adameșteanu, <i>Provizorat</i> (2017) ***	3. text literar la alegerea profesorului: Ioana Pârvulescu, <i>Inocenții</i> ***

<p>*sau Octavan Paler, <i>Viața ca o coridă</i> (1987) etc.</p> <p>** sau Nichita Stănescu, <i>Cântec</i>, Ion Luca Caragiale, <i>La conac</i> etc.</p> <p>*** sau Mircea Cărtărescu, <i>Creionul de tâmplărie</i> (2020), Ana Blandiana, <i>Descântec de ploaie</i> etc.</p>	<p>* sau interviuri cu personalități contemporane din domeniul cultural, sportiv etc.</p> <p>**sau Marin Sorescu, <i>Capriciu</i> etc.</p> <p>*** sau Mircea Cărtărescu, <i>Poema chiuvetei</i> etc.</p>	<p>* sau articole din dicționare culturale, din enciclopedii etc.</p> <p>** sau Ion Creangă, <i>Prostia omenească</i>, Tudor Arghezi, <i>Flori de mucigai</i>, Lucian Blaga, <i>Meșterul Manole</i> etc.</p> <p>*** sau Mircea Cărtărescu, <i>Fata cu șosete de diamant</i>, Robert Șerban, <i>Oameni în trening</i> (o povestire, la alegere) etc.</p>
--	---	--

a. Referințe științifice:

1. Cadrul european comun de referință pentru limbi. Învățare. Predare. Evaluare, Diviziunea Politici lingvistice Strasbourg, traducere coordonată și revizuită de G. Moldovanu, Tipografia Centrală, Chișinău, 2003.
2. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. The CEFR Companion Volume with New Descriptors, Strasbourg, Council of Europe, 2018, disponibil pe: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>.
3. Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2 – Literary Framework for Teachers): <http://ro.literaryframework.eu>
4. Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică: <https://ccd.intercultural.ro>
5. CRED – Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți, parte integrantă a Strategiei Europa 2020.
6. ONOJESCU, Monica (coord.), Lecturiada [proiect realizat de Asociația Profesorilor de Limba și Literatura Română „Ioana Em. Petrescu”], Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2005-2014.
7. PAMFIL, Alina, Didactica literaturii. Reorientări, Editura Art, Cluj-Napoca, 2016.
8. PLATON, Elena, SONEA, Ioana, VASIU, Lavinia VÎLCU, Dina, Descrierea minimală a limbii române (A1, A2, B1, B2), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
9. PLATON, Elena, SONEA, Ioana, VÎLCU, Dina, Exerciții audio (A1, A2, B1, B2, C1, C2). Româna ca limbă străină, Editura Efes, Cluj-Napoca, 2009.
10. PLATON, Elena, BURLACU, Diana Viorela, SONEA, Ioana Silvia (coordonatori), Procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul liceal. RLNM: P3 – ciclul liceal, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
11. PLATON, Elena, VÎLCU, Dina (coordonatori), Procesul de evaluare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul liceal. RLNM: P6 – ciclul liceal, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
12. PLATON, Elena (coord.), MANOLE, Veronica, VARGA, Cristina, LAZĂR, Andrei, Evaluarea competențelor de comunicare orală în limba română – învățământul secundar (EVRO – P2), Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015.
13. PLATON, Elena (coord.), SONEA, Ioana, TARĂU, Ștefania, Evaluarea competențelor de comunicare scrisă în limba română – învățământul secundar (EVRO – P4), Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015.
14. POP, Liana (coord.), Româna B2-C1 (Manual. Seria Autodidact), Editura Echinox, Cluj-Napoca, 2008; toate datele despre acest proiect, ca și unitățile de învățare sunt disponibile pe [AutoDidact - Manuale](#);
15. PLATON, Elena, ARIEȘAN, Antonela, BURLACU, Diana, Manual de limba română ca limbă străină. Nivelul B2, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.
16. PLATON, Elena, Româna ca limbă străină (RLS). Elemente de metadidactică, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.
17. SĂMIHĂIAN, Florentina, O didactică a limbii și literaturii române, București, Editura Art, 2020.
18. TÓDOR Erika-Mária, Predarea-învățarea limbii române ca nematernă (O alternativă a lingvisticii aplicate), Cluj-Napoca, Editura Scientia, 2020.
19. TÓDOR Erika-Mária, Interdependențele conduitei bilingve. Profilul psiho-lingvistic al bilingvismului maghiar-român /The interdependencies of bilingual behaviour. Psycholinguistic and sociolinguistic profile of Hungarian-Romanian bilinguals, *Diacronia* 2, July 17, 2015.

b. Link-uri utile:

<http://autodidact.granturi.ubbcluj.ro/ro/manuale.html>
<http://video.elearning.ubbcluj.ro>
<https://davebirss.com/storydice/>
https://www.youtube.com/results?search_query=tedx+Romania
www.romanianvoice.com
<https://humanitas.ro/humanitas/colectii/biblioteca-virtuala>
https://respiro.ro/respiroteca/carti?gclid=CjwKCAjwx8iIBhBwEiwA2quaqs5nKWuAsXJqMHhzk3Z-KqNrtfctQ0v-vqOOgO0VOreTCCjZ9sCpxoCbG0QAvD_BwE
<https://www.isjcta.ro/wp-content/uploads/2013/06/Cadrul-European-Comun-de-Referinta-pentru-limbi.pdf>
<https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
<https://msbook.pro/>
https://ed.ted.com/lessons?direction=desc&sort=featured-position&user_by_click=student
<https://youtube.com/teded>
https://youtube.com/c/THECINEPUB_filme_romanesti_online

GRUP DE LUCRU

Coordonator științific: PLATON ELENA - Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Membri:

TĂMĂIAN GIOCONDA-IOANA – Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
 BĂRBOS LIANA-CECILIA – Liceul Teoretic „Bathory Istvan” Cluj-Napoca
 CSEREI GYÖNGYVÉR – Liceul Teoretic „Nagy Mózes” Târgu Secuiesc
 FORGÓ ÉVA-ERIKA - Liceul Teoretic „Bolyai Farkas” Târgu-Mureș
 GREGOROVICI CORINA-DELIA - Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău
 ILIESCU GABRIELA-ALEXANDRINA – Colegiul Național Pedagogic „Mihai Eminescu” Târgu-Mureș
 KAITAR ROXANA ANCA – Liceul Teologic Romano-Catolic „Hám János” Satu-Mare
 KÖPE ANDREEA – Colegiul Național „Áprily Lajos” Brașov
 MAIER ARNOLD – Colegiul Național „Kölcsey Ferenc” Satu-Mare
 MAXIM ANDREIA-NICOLETA – Colegiul Național „Moise Nicoară” Arad
 MOLNÁR STEFÂNIA-MARIA – Colegiul Național „Áprily Lajos” Brașov
 NEMEȘ ILDIKO – Liceul Teoretic „Tamasi Aron” Odorheiu Secuiesc
 STURTZU MARIA LUCREȚIA – Colegiul Național „Márton Áron” Miercurea Ciuc
 TIUTIU GRAȚIELA – Colegiul Național „Bethlen Gábor” Aiud
 ZAHARIA ALINA-VOCHIȚA – Liceul Teoretic „Horvath Janos” Marghita

Membri de drept:

CIOBANU ROXANA-ȘTEFANIA – Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație
 GEORGESCU ROXANA IRINA - Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație
 NISTOR CIPRIAN-CONSTANTIN - Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație

Coordonator GLC: GEORGESCU DANIEL – Ministerul Educației

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina****Limba și literatura română
pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară
Filieră tehnologică – ciclul superior al liceului
Trunchi comun (TC)****Clasele a XI-a și a XII-a**București
2023

NOTĂ DE PREZENTARE

Programele școlare pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* din ciclul superior al liceului au la bază *planurile-cadru de învățământ în vigoare*, la fel ca în cazul *Limbii și literaturii române* ca limbă maternă.

Actualele programe vin ca o continuare firească a programelor destinate ciclului inferior al liceului, în care predarea limbii și a literaturii române este concepută din perspectiva limbii române ca limbă nematernă (RLNM). Mai precis, având în vedere că, în programa pentru clasa a X-a, conceperea competențelor generale și specifice, dar și propunerile de conținuturi și activități de învățare s-au făcut prin corelare cu nivelurile de competență lingvistică B2, respectiv B2+, descrise în *Cadrul european comun de referință pentru limbi* (CECRL), în mod firesc, programele destinate claselor a XI-a și a XII-a sunt corelate cu nivelul C1. Acesta se apropie foarte mult de nivelul vorbitorului nativ educat, dar, bineînțeles, păstrează în descriere elementele specifice achiziției unei limbi nematerne.

Așadar, fiind concepute tot pentru vorbitorii nonnativi, și actualele programe au la bază perspectiva *comunicativ-funcțională*, completată de cea *acțională*, unde elevul este considerat un actor social, care trebuie să-și formeze, pe întreg parcursul procesului său de școlarizare, toate competențele necesare unei bune integrări în mediul sociocultural în care trăiește. Din acest motiv, și programele pentru ciclul superior urmăresc axarea procesului de predare-învățare-evaluare a limbii și a literaturii române pe formarea competenței comunicative generale în limba română în context plurilingv și pluricultural, și nu pe transmiterea și memorarea de conținuturi. În această privință, se respectă în continuare *criteriul autenticității*, care vizează conceperea unor activități de învățare cât mai apropiate de cele pe care elevul le desfășoară în viața reală, în diverse contexte.

Ținând cont că principalele repere care organizează programele pentru RLNM sunt descriptorii de la nivelul C1 din *Cadrul european comun de referință pentru limbi* (CECRL) și din *Companion Volume* (suplimentul la CECRL, publicat în 2018), discutați deja în detaliu cu cadrele didactice din cadrul proiectului LRMIN¹, în actualele propuneri apar și elemente de noutate, care decurg, în mod logic, din specificul acestui nivel. Astfel, odată ajunși la nivelul C1 de competență lingvistică, elevii sunt capabili să recepteze și să producă texte mai lungi, mai complexe și mai abstracte decât la nivelurile anterioare. Teoriile cognitive din didactica limbilor arată că deținerea unui nivel de competență lingvistică mai ridicat, apropiat de cel al vorbitorului nativ, permite, în general, realizarea unor operații cognitive mult mai complexe și în limba nematernă. Astfel, și în cazul RLNM, cresc semnificativ viteza și capacitatea de procesare a informației dintr-o gamă largă de texte orale sau scrise, cu o structură complexă, cu un număr mare de noțiuni abstracte sau de expresii colocviale și/sau idiomatice. Elevul poate să facă diferite tipuri de inferențe pentru a identifica sensurile implicite dintr-un text, inclusiv sensul metaforic al cuvintelor și al expresiilor idiomatice. De asemenea, poate să recunoască și să exprime nuanțe fine de sens, fiind capabil să identifice o gamă variată de atitudini, emoții (ironie, umor, ezitare etc.).

Pornind de la aceste caracteristici fundamentale ale vorbitorului de nivel C1, cele două programe introduc o serie de competențe specifice noi, al căror grad de complexitate crește de la o clasă la cealaltă și care sunt corelate cu gradul de dificultate al textelor cu care se lucrează. Cu toate acestea, o competență nou introdusă, precum *Identificarea trăsăturilor specifice diferitelor tipuri de discurs*, nu vizează memorarea și redarea unor definiții și conținuturi teoretice, ci lărgirea și aprofundarea perspectivei de înțelegere a mesajului unui text oral sau scris, cu ajutorul unor informații despre specificul diferitelor tipare discursive (nativ, liric sau dramatic). Asemenea elemente le vor permite elevilor: să stabilească diverse corelații între mesajul textului literar și experiențele sau cunoștințele lor anterioare despre lume și viață; să compare diferitele texte literare/nonliterare în ceea ce privește temele/subiectele abordate și tiparele discursive utilizate; să recunoască relațiile dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta; să reutilizeze toate aceste cunoștințe pentru a fi capabil să producă, la rândul lui, texte orale și scrise din ce în ce mai complexe și mai bine documentate, adaptate diferitelor situații de comunicare.

Prin urmare, deoarece elevii dețin un nivel de competență lingvistică superior și în RLNM, pe lângă textele nonliterare care aveau o pondere însemnată în programele din ciclul inferior al liceului și care sunt păstrate și aici, cu rolul de a introduce elevul într-o nouă temă-cupolă și de a-l ajuta să aibă o trecere lină, din punct de vedere lingvistic, de la nivelul B2+ la C1, considerăm că se poate intensifica lucrul cu textul literar, comparativ cu ciclul inferior al liceului. Dar, selecția textelor de acest tip trebuie făcută cu mare atenție, ținându-se cont de nivelul de competență al elevilor. Astfel, în clasa a XI-a, se va urmări ca, din

¹ "Competență și eficiență în predarea limbii române copiilor și elevilor aparținând minorităților naționale din România".

punct de vedere lingvistic, nivelul de dificultate al textelor selectate să fie mai scăzut comparativ cu cele propuse în clasa a XII-a, iar activitățile de învățare să fie modelate în funcție de competențele specifice formulate, gradat, în programe, pentru fiecare dintre cele două clase.

Însă nu doar un nivel de competență crescut este singurul argument pentru care se recomandă acordarea unui spațiu mai generos textului literar. De câteva decenii bune, pe terenul predării limbilor se vehiculează conceptul de *didactica limbilor-culturi*, prin care profesorii de limbi sunt sensibilizați în legătură cu faptul că o limbă nu poate fi predată separat de cultură și că aceasta din urmă nu trebuie privită doar ca un *supliment al spiritului*. Dimpotrivă, se subliniază ideea că limba este impregnată de cultură, la toate nivelurile. De pildă, perspectiva lexiculturală relevă faptul că încărcătura culturală este mai evidentă în sectorul vocabularului. Or, ținând cont că, la nivelul C1, din punct de vedere lingvistic, se lucrează în special pe palierul expresiilor idiomatice, este evident că aici se poate urmări cel mai ușor implicitul cultural. Dar, componenta culturală transpare și la nivelul convențiilor și al comportamentelor pe care le implică fiecare situație de comunicare, în funcție de context și de statutul interlocutorului. Prin urmare, predarea limbii și a literaturii române trebuie să aibă în vedere și formarea competenței socioculturale.

Plasarea predării disciplinei în acest cadru cultural extrem de generos permite și o altă libertate de care profesorul de limba și literatura română trebuie să profite, și anume, valorificarea celorlalte domenii ale culturii, complementare literaturii (cinematografie, teatru, arte plastice, muzică etc.). Acestea pot fi utilizate fie pentru a asigura introducerea într-o nouă arie tematică, pe care o vom aprofunda, mai apoi, cu ajutorul textelor literare, fie pentru a transfera reflecțiile generate de lectura textului literar asupra acestor domenii ale culturii, ca și asupra propriilor experiențe de viață ale elevului. Astfel, vom asigura o predare integrată a limbii și a culturii, fără să uităm nicio clipă că literatura, ca artă a cuvântului, reprezintă o formă privilegiată care se cuvine a fi exploatată în predarea unei limbi. Dincolo de toate acestea, trebuie să urmărim însă și realizarea unui scop educațional general-uman: formarea competenței culturale, în cel mai complex sens al cuvântului. Mai exact, vizăm formarea unei ființe umane educate, capabilă: să recunoască și să respecte diferențele culturale (dimensiunea multiculturală); să descrie și să prezinte specificul acestor culturi (dimensiunea metaculturală); să recunoască rolul interacțiunii, al schimbului de idei și de valori cu o altă cultură în îmbogățirea propriei viziuni despre lume (dimensiunea interculturală); să identifice valori general-umane prezente în diferite culturi, din diferite epoci (dimensiunea transculturală); să gestioneze adecvat, ca un veritabil mediator, orice posibile neînțelegeri apărute pe fondul interacțiunilor interculturale (medierea culturală).

Pentru a scoate în evidență această viziune culturală asupra predării limbii și literaturii române elevilor aparținând minorităților naționale, propunem subsumarea activităților de învățare unor teme-cupolă, în număr de trei, care rămân aceleași, în ambele clase, și care pot fi abordate în orice ordine dorește profesorul: *Experiențe fundamentale ale existenței*, *Subiect și alteritate*, *Tradiție și modernitate*. Pentru învățământul profesional se vor studia două teme din cele trei propuse, la alegerea profesorului.

Această organizare tematică a procesului de predare-învățare poate asigura deplasarea accentului de pe livrarea unor conținuturi (autori/opere/cunoștințe de teorie literară etc.), pe formarea unei competențe comunicative care integrează competența culturală, în toate componentele sale, menționate mai sus). În acest mod, elevul din ciclul superior al liceului va fi capabil să trateze aprofundat, în scris sau oral, oricare dintre cele trei teme, valorificând textele nonliterare (articole de ziar/enciclopedie, interviuri, memorii, corespondență, eseuri etc.), literare (aparținând atât autorilor canonici, cât și altor autori români), dar și informații preluate din celelalte compartimente culturale. Toate acestea vor putea fi relaționate cu propriile experiențe de viață, elevul lărgindu-și, astfel, orizontul de cunoaștere și de înțelegere a lumii, devenind o ființă culturală, capabilă să se integreze în mediul sociocultural românesc și să facă față tuturor situațiilor de comunicare pe care le presupune existența într-un mediu plurilingv și pluricultural.

În ceea ce privește numărul și tipul de texte, recomandările sunt foarte clare: pe lângă textul nonliterar, ales ca modalitate de „intrare” într-o nouă temă, se va selecta minimum un text literar aparținând unui autor canonic sau unui autor din lista orientativă. În acest fel, există obligativitatea de a se studia în fiecare an școlar un minimum trei texte literare. Profesorul are, așadar, deplina libertate de a alege, în afară de textele autorilor canonici și texte aparținând altor autori români, în funcție de preferințele proprii, de nivelul elevilor și, mai ales, de interesul lor pentru un anumit autor/o anumită operă (sugestii în acest sens se regăsesc în secțiunea *Conținuturi*, respectiv în *Lista orientativă de autori români*), ca și în *Anexa* de la *Sugestiile metodologice*, unde se propune, cu titlu de exemplificare, inclusiv o posibilă formulă de combinare a textelor sub cupola aceleiași teme.

După cum reiese din cele spuse până aici, noile programe destinate ciclului superior al liceului respectă și un alt principiu de bază din didactica limbilor, inclus și printre recomandările proiectului CRED, și anume *centrarea întregului proces educativ pe elev*. Așadar, avem, și de această dată, un *curriculum flexibil*, care permite adaptarea activităților de învățare la caracteristicile de vârstă ale elevilor, la stilurile de învățare, la nevoile, interesele și aptitudinile acestora, dar, mai ales, la nivelul lor de competență lingvistică, respectându-se diversitatea etnoculturală. O garanție a maximei deschideri a acestei propuneri curriculare o constituie posibilitatea de a se lucra în continuare cu diverse tipuri de texte nonliterare, dar și listele extinse de autori – având un caracter pur orientativ –, de unde, ținând cont de toate variabilele menționate, profesorii pot alege cele mai potrivite texte pentru elevii lor, astfel încât lectura să devină o cale de îmbogățire spirituală a elevului, de lărgire a orizontului său de cunoaștere, dar, mai cu seamă, o activitate plăcută, care să le dezvolte dragostea pentru carte și pentru cuvântul scris, în general, și nu doar o activitate școlară necesară. Rămâne însă esențial ca, și în abordarea acestor texte, să se păstreze cei trei pași specifici activităților de receptare orală și scrisă, meniți să simplifice accesul elevului la sens: preascultarea/prelectura, ascultarea/lectura propriu-zisă și postascultarea/postlectura.

Pentru a putea concepe adecvat activitățile de învățare, nu trebuie să pierdem din vedere obiectivele generale subliniate în aceste rânduri, fiindcă ele orientează întregul proces de proiectare, implementare și evaluare a curriculumului. De asemenea, ne ajută să construim parcursuri de învățare flexibile, coerente și personalizate, prin adaptarea permanentă la profilul claselor de elevi cu care lucrăm, fapt ce va conduce și la asigurarea egalității de șanse.

Structura programelor școlare pentru disciplina *Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* – filiera tehnologică, ciclul superior al liceului, clasele a XI-a și a XII-a – include, după *Nota de prezentare*:

I. *Competențele generale*, identice cu cele din ciclul inferior al liceului, întrucât acestea reprezintă activitățile fundamentale din schema generală a comunicării realizată în didactica limbilor, la nivel european, și publicată în cel mai recent document, *Companion Volume*:

1. *receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare;*
2. *producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare;*
3. *interacțiunea orală și scrisă;*
4. *medierea culturală în context plurilingv și pluricultural.*

II. *Competențe specifice*, cărora le sunt asociate *exemple de activități de învățare*, menite să asigure formarea competențelor generale și sunt specificate atât obiectivele urmărite, cât și rezultatele la care trebuie să ajungă elevul la sfârșitul liceului.

III. *Conținuturi*, unde sunt trasate câteva direcții, pentru a orienta profesorul în procesul de proiectare a activităților didactice menite să dezvolte competențele specifice și generale.

IV. *Sugestii metodologice*, unde este cuprinsă o serie de recomandări generale, precum și o *Anexă* care sugerează posibile rețele de texte pentru fiecare dintre cele trei teme-cupolă propuse în programă, precum și cele trei etape care ar trebui parcurse în abordarea fiecărei teme: *explorare, aprofundare și reflecții* asupra acesteia.

Bineînțeles că profesorul are, însă, libertatea deplină de a selecta orice alte texte din listele orientative extrem de generoase propuse în anexă, cu condiția ca ele să fie adaptate profilului claselor de elevi cu care lucrează și, bineînțeles, ca acesta să citească atent programele, pentru a înțelege spiritul în care au fost concepute.

COMPETENȚE GENERALE

- 1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
- 2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare*
- 3. Interacțiunea orală și scrisă*
- 4. Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural*

**PROGRAMA ȘCOLARĂ
PENTRU LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
PENTRU ȘCOLILE ȘI SECȚIILE CU PREDARE ÎN LIMBA MAGHIARĂ
FILIERA TEHNOLOGICĂ**

**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
CLASA A XI-A**

1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
<p>1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>deducerea contextului în care au loc diferite tipuri complexe de comunicare în mesajul audiat/citit</i> • <i>sesizarea diferențelor dintre elementele care formează imaginea de ansamblu a textului literar sau nonliterar</i> • <i>înțelegerea ideilor principale dintr-un discurs extins, pe subiecte abstracte, complexe sau nefamiliare, din diverse sfere de interes (texte literare, prelegeri, discuții, dezbateri, interacțiuni complexe între alte persoane)</i>
<p>1.2. Identificarea unor informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme abstracte și complexe, din diverse sfere de interes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>identificarea unor informații esențiale și de detaliu din diferite tipuri de texte lungi și complexe, care pot apărea în sfera socială sau profesională, identificând detalii subtile, inclusiv atitudini și opinii implicite sau direct exprimate</i> • <i>evidențierea elementelor cu ajutorul cărora se asigură coeziunea și coerența discursului</i> • <i>deducerea din context a înțelesului unor cuvinte și expresii colocviale/argotice/idiomatice dintr-un mesaj oral sau scris</i> • <i>recunoașterea organizării logice a unui text literar sau nonliterar lung și complex</i>
<p>1.3. Sesizarea deosebirii dintre ambiguitate și claritate într-un mesaj oral sau scris, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>extragerea unor informații specifice din anunțuri publice de o slabă calitate a înregistrării sau distorsionate (audio și/sau vizual), de exemplu dintr-o stație, pe un stadion sau dintr-o înregistrare veche</i> • <i>identificarea atitudinii fiecărui vorbitor, într-o discuție animată, articulată într-un ritm natural și caracterizată prin întreruperi, digresiuni și exprimări colocviale, într-un stil familiar (ironie, ezitare, nesiguranță etc.)</i> • <i>înțelegerea unei game largi de materiale înregistrate sau transmise în direct, inclusiv într-un limbaj nonstandard și identificarea unor detalii subtile, de exemplu atitudini sau relații interpersonale.</i>
<p>1.4. Identificarea trăsăturilor specifice diferitelor tipuri de discurs:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>stabilirea unor corelații între mesajul textului literar și experiențele sau cunoștințele anterioare ale receptorului</i> • <i>sesizarea diferențelor dintre temele/subiectele abordate în diverse texte literare, prin lectura comparată a acestora</i> • <i>identificarea specificului discursului narativ, liric, dramatic, pentru înțelegerea adecvată a mesajului unui text oral sau scris</i> • <i>recunoașterea relațiilor dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta</i>
<p>1.5. Realizarea lecturii unor texte literare/nonliterare pe teme abstracte și complexe, ca activitate independentă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizarea de inferențe sau de supoziții, pornind de la titlul textelor literare și nonliterare</i> • <i>recunoașterea unor varietăți de texte literare și nonficționale contemporane, prin identificarea sensurilor și a ideilor implicite</i> • <i>lectura integrală sau fragmentară a unor opere reprezentative/semnificative pentru diferite tipare textuale/tipuri discursive</i>

2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
<p>2.1. Susținerea unui monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere pe subiecte abstracte și complexe, pornind de la texte nonliterare și/sau literare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • descrierea experiențelor: <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>descrierea clară și detaliată a unor experiențe variate și complexe, integrând diverse subteme, exemple relevante, comentarii și concluzii adecvate</i> ➤ <i>exprimarea și explicarea clară, detaliată, a sentimentelor și a reacțiilor provocate de diferite evenimente și experiențe sau legate de lectura unor texte nonliterare și literare</i> ➤ <i>relatarea detaliată, clară, în ordine cronologică, a unor întâmplări complexe întâlnite în texte nonliterare și literare</i> • oferirea de informații: <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>transmiterea unor informații detaliate, a unor sfaturi complexe pe teme din diferite domenii de interes</i> ➤ <i>explicarea unor proceduri complexe</i> ➤ <i>prezentarea clară și detaliată a unor instrucțiuni complexe</i> • argumentarea unui punct de vedere: <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>construirea sistematică a unor argumente, contraargumente și explicații clare, referitoare la diferite teme</i> ➤ <i>susținerea unor argumente/contraargumente, evidențiind exemplele relevante și formulând o concluzie adecvată, legate de lectura unor texte nonliterare și literare</i> ➤ <i>construirea unei serii de argumente justificate, luând în considerare perspectiva interlocutorului</i>
<p>2.2. Susținerea unui discurs public, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>susținerea unei prezentări detaliate, pregătite în prealabil, pe teme complexe și variate, pornind de la texte nonliterare și literare, comparând și evaluând diverse propuneri și argumente alternative</i> • <i>susținerea constantă a unei expuneri spontane, fluente și clare, referitoare la o temă întâlnită în textele nonliterare și literare</i> • <i>gestionarea cu spontaneitate și cu efort minim a obiecțiilor și a întrebărilor adresate de către auditoriu</i>
<p>2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte din diverse sfere de interes sau pornind de la texte literare și/sau nonliterare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>redactarea unor texte clare, detaliate, bine structurate, într-un stil bine definit, personal sau bazate pe experiențele de lectură</i> • <i>prezentarea scrisă a unor evenimente reale sau imaginare, într-un stil bine definit, personal, prin sintetizarea informațiilor și a argumentelor provenite din diverse surse</i> • <i>scrierea unui eseu structurat pe o temă complexă, din diverse sfere de interes sau legată de propriile experiențe de lectură, prin expunerea și susținerea punctului de vedere personal, argumentând și aducând exemple relevante</i>
<p>2.4. Prezentarea orală sau scrisă a semnificațiilor explicite și implicite ale textului nonliterar/literar, transpunând informațiile dintr-un tip de comunicare într-altul:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>transpunerea mesajului unui text oral într-o relatare/prezentare scrisă</i> • <i>dramatizarea unui text narativ</i>
<p>2.5. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>planificarea mesajului oral sau scris, pe teme complexe, în acord cu scopul și cu contextul comunicării, având în vedere posibilitatea apariției unor situații/reacții neașteptate</i> • <i>utilizarea strategiilor compensatorii în diferite situații de comunicare, apelând la expresii/sintagme colocviale sau la termeni de specialitate</i> • <i>monitorizarea conștientă a erorilor, în vederea asigurării acurateței propriului mesaj</i>

3. Interacțiunea orală și scrisă
<p>3.1. Participare la interacțiuni orale, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes sau pornind de la texte literare și/sau nonliterare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>participarea la conversații informale și formale, utilizând un limbaj fluent, spontan, prin compararea diferitelor informații/opinii și opțiuni</i> • <i>comentarea spontană a opiniilor interlocutorului, în situații nefamiliare de comunicare, formulând întrebări spontane, explicații și argumente clare</i> • <i>acordarea/luarea unui interviu cu naturalețe, pe teme complexe din sfera socioculturală și profesională</i>
<p>3.2. Participarea la interacțiuni scrise, în probleme complexe și abstracte sau pornind de la texte literare și/sau nonliterare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>redactarea corespondenței tradiționale și online, pe teme complexe și abstracte sau din domeniul cultural, prin utilizarea expresiilor colocviale/a formulelor de adresare formală/a structurilor convenționale: scrisori, adrese și e-mailuri pe teme culturale</i> • <i>utilizarea clară și precisă a limbii în corespondența personală: descrierea detaliată a experiențelor legate de diferite evenimente culturale, solicitarea cu precizie a unor clarificări suplimentare</i> • <i>realizarea unei interacțiuni scrise complexe în mediul virtual, valorificând diverse elemente culturale, exprimând diferite nuanțe de sens și respectând registrul lingvistic adecvat și etica redactării.</i>
<p>3.3. Utilizarea eficientă a strategiilor de interacțiune orală și scrisă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>solicitarea și preluarea spontană a cuvântului, folosind mijloace de exprimare potrivite, într-o conversație în pereche sau în grup</i> • <i>utilizarea strategiilor de cooperare în situații de comunicare pe teme complexe</i> • <i>evaluarea și sintetizarea conceptelor-cheie și a ideilor fundamentale dintr-un anumit stadiu al interacțiunii orale/scrise și propunerea de soluții pentru etapele următoare</i> • <i>solicitarea unor explicații sau clarificări suplimentare pentru situațiile echivoce dintr-o interacțiune scrisă/orală</i>
4. Mediarea în context plurilingv și pluricultural
<p>4.1. Facilitarea adecvării strategiilor de lectură la specificul textelor literare studiate, în vederea înțelegerii și a interpretării personalizate a discursului narativ, dramatic și liric:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>dezbaterea textelor studiate cu privire la modul în care se reflectă o idee/temă sau un motiv literar în mai multe opere literare aparținând discursului epic, liric și/sau dramatic</i> • <i>interpretarea aceluiași text în funcție de mai multe chei de lectură (titlu, incipit, simbol central, personaje etc.)</i>
<p>4.2. Facilitarea comunicării în contexte care actualizează diverse puncte de vedere în interpretarea textelor literare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>interpretarea aceluiași text în funcție de mai multe perspective de lectură (tematică, structurală, contextuală, personală)</i>
<p>4.3. Manifestarea sensibilității și a respectului față de alteritate, în scopul recunoașterii diversității culturale prin valorificarea textelor literare și nonliterare din cultura română, în raport cu cele din alte spații culturale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizarea unui portofoliu cu tema „Modul de reflectare a unei idei sau a unei teme în mai multe opere literare din spații culturale diferite”</i>

**PROGRAMA ȘCOLARĂ
PENTRU LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
PENTRU ȘCOLILE ȘI SECȚIILE CU PREDARE ÎN LIMBA MAGHIARĂ
FILERA TEHNOLOGICĂ**

**COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
CLASA A XII-A**

1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
1.1. Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, în texte literare și nonliterare abstracte: <ul style="list-style-type: none"> • <i>deducerea contextului în care au loc diferitele tipuri complexe de comunicare în mesajul audiat/citit</i> • <i>compararea informațiilor care formează imaginea de ansamblu a textului literar și nonliterar abstract</i> • <i>înțelegerea ideilor principale din texte literare și nonliterare abstracte, cu o structură complexă și cu un număr mare de expresii și exprimări colocviale</i>
1.2. Identificarea unor informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme abstracte și complexe: <ul style="list-style-type: none"> • <i>deducerea din context a înțelesului unor elemente necunoscute dintr-un mesaj oral sau scris</i> • <i>evidențierea elementelor cu ajutorul cărora se asigură coeziunea și coerența</i> • <i>recunoașterea organizării logice a unui text literar sau nonliterar abstract</i>
1.3. Sesizarea deosebirii dintre ambiguitate și claritate într-un mesaj oral sau scris, în texte literare și nonliterare abstracte: <ul style="list-style-type: none"> • <i>înțelegerea glumelor și a aluziilor, dintr-un discurs pe teme abstracte și complexe</i> • <i>extragerea unor informații specifice din orice tip de discurs transmis direct sau înregistrat, articulat într-un ritm natural</i> • <i>identificarea implicațiilor socioculturale din majoritatea conversațiilor colocviale, articulate într-un ritm natural</i> • <i>înțelegerea prelegerilor și a prezentărilor în care se utilizează diferite tipuri de limbaje: specializat, colocvial, regional sau a corespondenței formale specializate, pe o temă complexă</i>
1.4. Analiza trăsăturilor specifice diferitelor tipare textuale/tipuri de discurs: <ul style="list-style-type: none"> • <i>stabilirea unor corelații între mesajul textului literar și experiențele sau cunoștințele anterioare ale receptorului</i> • <i>analiza și compararea unor texte literare, privind temele/subiectele abordate, precum și mesajul transmis</i> • <i>prezentarea specificului discursului narativ/ liric/dramatic și a speciilor literare aferente, pentru interpretarea adecvată a mesajului textului oral sau scris</i> • <i>prezentarea trăsăturilor specifice ale principalelor curente literare, în vederea interpretării aprofundate a relațiilor dintre opera studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta</i>
1.5. Realizarea lecturii unor texte literare/nonliterare abstracte, ca activitate independentă: <ul style="list-style-type: none"> • <i>realizarea de inferențe sau de supoziții, pornind de la titlul textelor literare și nonliterare abstracte</i> • <i>înțelegerea oricărui tip de text, inclusiv a textelor nonliterare colocviale și a celor literare clasice, aparținând unor genuri literare diferite, și recunoașterea sensurilor implicite și explicite</i> • <i>lectura integrală sau fragmentară a unor opere reprezentative/semnificative pentru diferite tipuri de discurs/specii/curente literare</i>

2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
<p>2.1. Susținerea unui monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere pe subiecte complexe, pornind de la texte literare și nonliterare abstracte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • descrierea experiențelor: <ul style="list-style-type: none"> ➤ prezentarea fluentă, coerentă, elaborată și, adesea, memorabilă a unei descrieri sau a unei relatări, pe subiecte complexe ➤ descrierea fluentă, coerentă, elaborată și, adesea, memorabilă, a unor experiențe variate și complexe, integrând diverse subteme, exemple relevante, comentarii și concluzii adecvate ➤ relatarea clară, coerentă, elaborată, în ordine cronologică, a unor întâmplări complexe, întâlnite în texte nonliterare și literare • oferirea de informații: <ul style="list-style-type: none"> ➤ transmiterea unor informații clare, detaliate, a unor sfaturi pe teme complexe și abstracte, din diverse sfere de interes ➤ explicarea unor proceduri academice sau profesionale complexe ➤ prezentarea clară și detaliată a unor instrucțiuni cu un grad înalt de complexitate • argumentarea unui punct de vedere: <ul style="list-style-type: none"> ➤ dezvoltarea sistematică a unor argumente, contraargumente și explicații clare, referitoare la diferite teme complexe și abstracte ➤ construirea precisă a unor serii de argumente justificate, prin utilizarea eficientă și cu naturalețe a expresiilor idiomatice și colocviale
<p>2.2. Susținerea unui discurs public, pornind de la texte nonliterare și literare abstracte: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formularea de anunțuri clare, fluente și spontane, aproape fără efort, pe teme complexe/despre diferite evenimente: lansare de carte, premiere cinematografice/teatrale, concerte, expoziții de pictură/sculptură • susținerea unei prezentări detaliate, pregătite în prealabil, pe teme complexe, pornind de la texte nonliterare și/sau literare • susținerea constantă a unei expuneri clare, spontane, utilizând intonația și accentul potrivite, pentru a transmite nuanțe fine de sens, referitor la o temă întâlnită în texte nonliterare și/sau literare
<p>2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte din diverse sfere de interes sau pornind de la textele literare și/sau nonliterare abstracte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prezentarea scrisă a unor evenimente reale sau imaginare, într-un stil adecvat tiparului textual/tipului de discurs adoptat, prin sintetizarea informațiilor și a argumentelor provenite din diverse surse • scrierea unei cronici/a unei recenzii critice detaliate a evenimentelor culturale: lansare de carte, premiere cinematografice/teatrale, concerte, expoziții de pictură/sculptură, într-un limbaj clar, fluent • scrierea unui eseu structurat pe o temă complexă, din diverse sfere de interes, legată de texte nonliterare și/sau literare abstracte, într-un limbaj clar, fluent, utilizând expresii idiomatice; • propunerea unui plan logic (hărți mentale, scheme, organizatoare grafice etc.), care ajută cititorul să identifice cu mai multă ușurință punctele importante
<p>2.4. Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planificarea mesajului oral sau scris, pe teme abstracte, în acord cu scopul și cu contextul comunicării, având în vedere posibilitatea apariției unor situații/a unor reacții neașteptate • monitorizarea conștientă și eficientă a erorilor, în vederea asigurării acurateței propriului mesaj

3. Interacțiunea orală și scrisă
<p>3.1. Participare la interacțiuni orale, pe subiecte din diverse sfere de interes sau pornind de la texte literare și/sau nonliterare pe teme abstracte:</p> <ul style="list-style-type: none"> participarea la conversații informale și formale pe teme complexe și abstracte, utilizând cu naturalețe expresii idiomatice și colocviale participarea la discuții informale și formale abstracte, prin compararea diferitelor informații și opțiuni reformularea spontană și aproape insesizabilă în cazul unor dificultăți apărute în exprimare comentarea spontană a opiniilor interlocutorului, în situații nefamiliare de comunicare, formulând întrebări/explicații/argumente clare, exacte și exprimând diferite nuanțe de sens corelarea discursului cu cel al interlocutorului în cadrul unui schimb de opinii pe teme abstracte și complexe acordarea/luarea unui interviu spontan, pe teme din sfera socioculturală, educațională și profesională, într-un mod fluent
<p>3.2. Participarea la interacțiuni scrise, în probleme complexe, abstracte, sau pornind de la texte literare și/sau nonliterare pe teme abstracte:</p> <ul style="list-style-type: none"> elaborarea unor texte complexe, completarea de formulare, adaptând limbajul și registrul stilistic într-o manieră flexibilă și eficientă, exprimând diferite nuanțe de sens redactarea corespondenței tradiționale și online, pe teme complexe și abstracte din domeniul profesional, prin utilizarea expresiilor colocviale/a formulelor de adresare formală/a structurilor convenționale: diverse tipuri de scrisori email-uri utilizarea clară și precisă a limbii în corespondența personală: descrierea detaliată a experiențelor personale/profesionale/culturale, formularea cu precizie a întrebărilor realizarea interacțiunii scrise în mediul virtual/online, valorificând diferitele implicații profesionale/culturale și respectându-se registrul adecvat și etica redactării anticiparea și rezolvarea posibilelor neînțelegeri, probleme de comunicare sau reacții de ordin emoțional, adaptarea limbajului și a tonului la situația de comunicare
<p>3.3. Utilizarea eficientă a strategiilor de interacțiune orală și scrisă:</p> <ul style="list-style-type: none"> solicitarea și preluarea spontană a cuvântului, folosind mijloace de exprimare potrivite, într-o conversație în pereche sau în grup utilizarea strategiilor de cooperare în situații de comunicare pe teme abstracte oferirea de feedback spontan, fluent și eficient, pentru a menține interacțiunea orală și scrisă evaluarea și sintetizarea conceptelor-cheie și a ideilor fundamentale dintr-un anumit stadiu al interacțiunii orale/scrise și propunerea de soluții eficiente pentru etapele următoare clarificarea spontană a mesajului, în funcție de sesizarea neînțelegerii/a înțelegerii greșite a mesajului sau la solicitarea interlocutorului solicitarea unor explicații sau clarificări pentru situațiile echivoce, într-o interacțiune scrisă/orală

4. Mediarea în context plurilingv și pluricultural
<p>4.1. Facilitarea lecturii critice în vederea evaluării modului în care sunt valorificate într-o operă literară structura, limbajul și diversele procedee retorice:</p> <ul style="list-style-type: none"> diferențierea componentelor structurale și expresive specifice operelor studiate înrudite tematic dezbaterea textelor studiate cu privire la modul în care sunt valorificate într-o operă literară structura, limbajul și diversele procedee retorice
<p>4.2. Facilitarea comunicării în compararea unor puncte divergente de interpretare a textelor literare:</p> <ul style="list-style-type: none"> argumentarea opțiunii personale rezultate în urma comparării unor puncte de vedere diferite asupra unui text literar
<p>4.3. Manifestarea sensibilității și a respectului față de alteritate, în scopul promovării diversității culturale prin valorificarea textelor literare și nonliterare din spații culturale diferite:</p> <ul style="list-style-type: none"> realizarea unui proiect cu tema: „Diversitatea culturală – o formă de îmbogățire a propriei identități” realizarea unei dezbateri cu tema: „Ipostaze ale alterității în texte literare și nonliterare”

CONȚINUTURI

Teme	Concepte	Patrimoniu cultural școlar (autori canonici)	Listă orientativă
I. Experiențe fundamentale ale existenței II. Subiect și alteritate III. Tradiție și modernitate	Trunchi comun (3 ore/săptămână) <ul style="list-style-type: none"> • Discurs narativ: <ul style="list-style-type: none"> ○ fir narativ; plan narativ; personaj; particularități de construcție a personajului; conflict; indici spațio-temporali; perspectiva narativă; narator ○ semnificațiile discursului narativ. • Discurs dramatic: <ul style="list-style-type: none"> ○ didascalii; limbajul dramatic; act, scenă, replică, autorul/personajul ca enunțiator real/fictiv, particularități de construcție a personajului; conflict; ○ semnificațiile discursului dramatic. • Discurs liric: <ul style="list-style-type: none"> ○ tipul de lirism; autor/eu liric/ipostaze lirice; elemente de versificație; limbaj artistic (imagini artistice; procedee artistice); ○ semnificațiile discursului liric. • titlu, incipit, simbol central, temă și motiv literar, viziune despre lume; • specii literare; • curente culturale/literare și orientări tematice; • contexte istorice și socioculturale. 	1. Mihai Eminescu 2. I. L. Caragiale 3. Ioan Slavici 4. Ion Creangă 5. George Bacovia 6. Lucian Blaga 7. Tudor Arghezi 8. Liviu Rebreanu 9. Camil Petrescu 10. G. Călinescu 11. Mihail Sadoveanu 12. Marin Preda 13. Marin Sorescu 14. Nichita Stănescu	Alexandru Macedonski St. O. Iosif Dimitrie Anghel <i>(de ex., corespondența)</i> Garabet Ibrăileanu Mircea Eliade Mircea Cărtărescu Octavian Paler Alina Pavelescu Ion Pillat Nicolae Labiș Vasile Voiculescu Doina Ruști Ioana Pârvulescu Simona Popescu Mihail Sebastian Max Blecher Anton Holban Ștefan Augustin Doinaș N. Steinhardt

SUGESTII METODOLOGICE

Actuala **Programă de limba și literatura română** pentru clasele a XI-a și a XII-a de la școlile și secțiile cu predare în limba maghiară își propune să asigure dezvoltarea următoarelor două competențe-cheie: competența de comunicare în limba română ca limbă nematernă și competența culturală. În consonanță cu profilul absolventului de liceu, prima are în vedere eficientizarea procesului de receptare și de producere a mesajelor orale și scrise și, de asemenea, facilitarea integrării socioculturale a viitorului absolvent de liceu, contribuind, în mod constructiv, la realizarea unui profil lingvistic complex. A doua are în vedere valoarea formativă a literaturii și, de asemenea, familiarizarea cu diverse contexte culturale, contribuind la dezvoltarea personală a elevilor, prin lectura literaturii și a altor tipuri de creație artistică.

Astfel, finalitatea urmărită de programă o constituie formarea unui individ capabil să utilizeze limba română în comunicare, atât în perioada școlarității, cât și pe toată durata vieții, interesat să înțeleagă valori culturale relevante prin receptarea literaturii și a altor tipuri de discurs artistic, apt să reacționeze în mod personal și adecvat în fața diversității culturale.

În cadrul programei, domeniul limbii este articulat în conformitate cu perspectivele actuale din studiile consacrate limbii române ca limbă nematernă, într-o viziune funcțională și pragmatică asupra limbii ca mijloc de comunicare și de interacțiune socială, precum și ca material esențial al construcției textului în contextul comunicării. Domeniul literaturii este abordat dintr-o *perspectivă culturală largă*, oferită de *abordarea tematică*, prin care literatura este înțeleasă ca discurs despre natura și condiția umană.

Programa respectă imperativele învățământului actual referitoare la specificul acțiunii didactice centrate pe elev, activitățile destinate formării competențelor generale și specifice disciplinei *Limba și literatura română* urmărind operaționalizarea cunoștințelor, adaptarea elevilor la contexte de comunicare diverse și, astfel, monitorizarea de către elevi a propriei formări. În procesul de predare-învățare-evaluare, se va avea în vedere asigurarea nivelului funcțional al competențelor din ciclul superior al liceului, conform profilului absolventului de liceu și planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a, ciclul superior al liceului (aprobat prin OM 3410/ 16.III.2009).

Principiile didactice care vor ghida procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

- proiectarea activităților didactice urmărindu-se dezvoltarea integrată a competențelor-cheie;
- centrarea demersurilor didactice pe învățarea activă și pe evaluarea continuă;
- favorizarea proceselor de construcție a sensului global în receptarea textelor literare și nonliterare, prin lectură tematică;
- însușirea interactivă a limbii orale și scrise, ca instrument de comunicare;
- formării unei personalități capabile să exprime opinii proprii, să accepte diversitatea de idei și de opinii;
- receptarea literaturii pe baza proceselor de comprehensiune/înțelegere, analiză și interpretare;
- realizarea de conexiuni tematice între literatura română și literatura universală.

Prezentarea conținuturilor în liste distincte pentru 1. *Teme*, 2. *Concepte*, 3. *Patrimoniu literar școlar (autori canonici)* și 4. *Lista deschisă cuprinzând scriitori români* s-a făcut din rațiuni metodologice, pe de o parte, pentru a pune în evidență criteriile care au configurat programa: criteriul tematic, criteriul valoric (canon și patrimoniu) și un criteriu al flexibilității (oferit de dinamica *listelor deschise*) și, pe de altă parte, pentru a ilustra viziunea dinamică pe care programa o propune în abordarea literaturii, profesorii având astfel posibilitatea să decidă modul în care vor trata conținuturile: ordinea temelor, selecția textelor și a conceptelor în vederea documentării unei teme, precum și tipul de activități didactice.

Studiul literaturii se va realiza, pe parcursul ciclului superior al liceului, prin abordarea a trei teme-cupolă: a. *Experiențe fundamentale ale existenței*, b. *Subiect și alteritate* și c. *Tradiție și modernitate*. Aceste teme au caracter integrativ și grad sporit de generalitate, favorizând perspective didactice prin care fenomenul literar/cultural poate fi evidențiat în moduri dintre cele mai diverse.

Actuala programă abordează *tema* într-un sens plural, în tangență cu domeniul studiilor culturale, accepțiunile atribuite temei fiind următoarele:

- tema desemnează un aspect general din realitate/ din experiența umană transpus în textul literar/ opera artistică, prin anumite modalități specifice;
- tema majoră/dominantă denumeste un aspect integrator care conține alte elemente ca subteme (teme minore);
- tema este un construct conceptual realizat din ansamblul unor elemente ale textului, prin trei operațiuni: *gruparea unor elemente de conținut* pe baza unui numitor comun, *generalizarea* și apoi *identificarea și formularea temei*;
- tema constituie o metodă de analiză a literaturii axată pe subiectul/ conținutul textelor, care favorizează descrierea și interpretarea unui text sau a unui grup/corpus de texte;
- tema reprezintă un principiu pe baza căruia, în actul lecturii, un cititor poate să creeze legături între diferite texte;
- tema constituie răspunsul la întrebarea „Despre ce vorbește în mod semnificativ sau în mod important un text?”, acest răspuns putând varia în contexte interpretative diverse.

Recomandările privind abordarea temelor sunt următoarele:

1. Cele trei teme-cupolă vor fi abordate atât în clasa a XI-a, cât și în clasa a XII-a, prin conținuturi diferite din perspectiva complexității textelor.
2. La învățământul profesional vor fi studiate două din cele trei teme, la alegerea profesorului.
3. Selecția textelor propuse spre studiu trebuie să respecte următoarele criterii: valoric, estetic, formativ și de adecvare la nivelul lingvistic al elevilor.
4. În fiecare an de studiu, **fiecare temă** va fi abordată prin studiul a **minimum două texte**, astfel:
 - un text nonliterar;
 - un text literar aparținând unui scriitor din canonul/patrimoniul literar școlar românesc (Acesta va fi selectat din lista scriitorilor canonici/de patrimoniu din secțiunea *Conținuturi* a programei.) **sau** un text literar la alegerea profesorului (Acesta poate fi selectat fie din lista autorilor de patrimoniu, fie din creația scriitorilor menționați în lista deschisă, fie din creația altor scriitori români.)
5. La învățământul profesional se va alege, de asemenea, un text nonliterar pentru a forma competențe comunicative necesare nivelului C1, precum și un text literat aparținând unui autor canonic sau din *Lista orientativă de autori români*. Astfel, se vor parcurge minim două texte nonliterare și două texte literare pe an, ponderea mai mare fiind de texte nonliterare, în funcție de nivelul clasei și domeniul de calificare.
6. Se vor studia opere la alegerea profesorului, reprezentative pentru diverse specii literare, în cadrul fiecărei teme, atât în clasa a XI-a, cât și în clasa a XII-a.
7. În funcție de propria viziune asupra temei și respectând nivelul lingvistic al elevilor, profesorii pot alege să prezinte tema **și** prin intermediul unor texte suplimentare: literare sau nonliterare, integrale sau fragmentare, din literatura română sau din literatura universală sau prin recurs la alte limbaje artistice (cinematografic, plastic, muzical, teatral etc.).
8. Abordarea fiecărei teme printr-un text nonliterar va facilita progresul de la nivelul lingvistic B2+ la C1, pe de o parte, și, pe de altă parte, va ilustra tema prin tipuri variate de discurs (publicistic, științific, eseistic etc.).
9. Abordarea tematică va avea în vedere în mod constant faptele de limbă specifice nivelurilor B2+ și C1 (în special expresii idiomatice și elemente care asigură coerența și coeziunea discursului).
10. Curente/orientările literare constituie doar obiectul contextualizării unui text/fenomen literar, prin urmare **nu** vor fi abordate în sine, ci doar în vederea contextualizării unui text/fenomen literar.
11. Noțiunile de teorie literară vor fi abordate doar ca instrumente necesare pentru receptarea textelor literare, iar definiția conceptelor sau a curentelor literare **nu** va constitui în sine obiectul evaluării.
12. Ordinea abordării temelor este la alegerea profesorului.
13. În realizarea sarcinilor pentru producerea mesajelor scrise, textul solicitat **nu** va depăși numărul maxim de 250-300 de cuvinte, existând și produceri de text cu un număr mai redus, în funcție de complexitatea sarcinii. În ceea ce privește textele propuse spre receptare, nici acestea nu vor depăși un maxim de 250-300 de cuvinte.

O posibilă formulă didactică de abordare a temei, oferită aici doar ca exemplu, poate cuprinde următoarele tipuri de activități:

- **activități de explorare a temei**, realizate prin intermediul unor grupaje documentare: lectura unor texte nonliterare referitoare la temă (pagini de enciclopedii sau dicționare de literatură, eseuri, memorii, jurnale, articole, interviuri etc.), vizionarea unor documente video care evocă experiențe consonante cu tema în discuție etc.
- **activități de aprofundare a temei**, realizate prin strategii de receptare (înțelegere și interpretare) de text literar și de contextualizare; prin receptare de text și evidențierea modalităților lingvistice, textuale și discursive prin care se construiește tema etc.
- **activități de reflecție asupra temei**, realizate prin strategii de recontextualizare a temei în orizontul de interes al elevilor sau de recontextualizare a temei din perspectiva altor tipuri de discurs artistic (artă plastică, teatrală, cinematografică etc.).

Pentru exemple de activități de formare/evaluare a competențelor, profesorii pot apela la modelele oferite în programele de clasa a IX-a și a X-a (2021).

11. În realizarea sarcinilor pentru producerea mesajelor scrise, textul solicitat **nu** va depăși numărul maxim de 300 de cuvinte, existând și produceri de text cu un număr mai redus, în funcție de complexitatea sarcinii.

Tot ca exemplu, în tabelul de mai jos sunt ilustrate posibilitățile plurale de corelare a textelor pentru tratarea unei teme.

TEME		
Experiențe fundamentale ale existenței	Subiectul și alteritatea	Tradiție și modernitate
Clasa a XI-a		
1. text nonliterar: Biografii și autobiografii*	1. text nonliterar: Interviuri pe teme variate*	1. text nonliterar: Corespondență informală (recomandări, exprimarea unor impresii, atitudini, sentimente etc.); Corespondență formală (scrisoare de intenție, recomandare, reclamație, sesizare).
2. text literar la alegerea profesorului: Liviu Rebreanu, <i>Ițic Ștrul, dezertor</i> ** <hr/> * sau tipuri de CV, biografiile unor personalități, memorii, jurnale, texte expositive (locuri, personalități, evenimente) etc. ** sau George Coșbuc, <i>Melancolie</i> , Anton Holban, <i>O moarte care nu dovedește nimic</i> etc.	2. text literar la alegerea profesorului: Mihail Sebastian, <i>Steaua fără nume</i> ** <hr/> * interviuri cu personalități contemporane din domeniul sportiv, antreprenorial etc. , articole de ziar și revistă, conversații cu accent pe argumentare (consiliere profesională, probleme de mediu, activități culturale, sportive etc.). ** sau Ion Minulescu, <i>Corigent la limba română</i> , Mircea Eliade, <i>Secretul doctorului Honigberger</i> etc.	2. text literar la alegerea profesorului: I.L. Caragiale, <i>Pastramă trufanda</i> ** <hr/> * sau corespondență oficială, cu toate tipurile de instituții sau în domeniile profesionale de interes etc. ** sau Vasile Voiculescu, <i>Capul de zimbru</i> etc.

Clasa a XII-a		
1. text nonliterar: Doina Lemny, <i>Brâncuși inedit. Însemnări și corespondență românească*</i>	1. text nonliterar: Liviu Papadima, <i>Învățătura de minte, eseuri despre educație</i> (un eseu, la alegere) (2021)*	1. text nonliterar: Ioana Pârvulescu, <i>Alfabetul doamnelor*</i>
2. text literar la alegerea profesorului: Max Blecher, <i>Inimi cicatrizate**</i>	2. text literar la alegerea profesorului: Marin Sorescu, <i>Pluta Meduzei **</i>	2. text literar la alegerea profesorului: Alina Pavelescu, <i>Sindromul Stavroghin **</i>
<hr/> * sau corespondența personalităților din domeniul cultural, sportiv etc. ** sau Ion Luca Caragiale, <i>La conac</i> , Mihai Eminescu, <i>Luceafărul</i> etc.	<hr/> * sau mesaje complexe, știri detaliate, eseuri argumentative etc. ** sau Marin Sorescu, <i>Simetrie</i> etc.	<hr/> * sau articole din dicționare culturale, din enciclopedii, recenzii etc. ** sau Ion Creangă, <i>Prostia omenească</i> , Tudor Arghezi, <i>Inscripție pe un inel</i> etc.

a. Referințe științifice:

1. Cadrul european comun de referință pentru limbi. Învățare. Predare. Evaluare, Diviziunea Politici lingvistice Strasbourg, traducere coordonată și revizuită de G. Moldovanu, Tipografia Centrală, Chișinău, 2003.
2. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. The CEFR Companion Volume with New Descriptors, Strasbourg, Council of Europe, 2018, disponibil pe: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>.
3. Cadrul european pentru studiul literaturii în învățământul secundar (LiFT-2 – Literary Framework for Teachers): <http://ro.literaryframework.eu>
4. Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică: <https://ccd.intercultural.ro>
5. CRED – Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți, parte integrantă a Strategiei Europa 2020.
6. Pamfil, Alina, Didactica literaturii. Reorientări, Editura Art, Cluj-Napoca, 2016.
7. PLATON, Elena, SONEA, Ioana, VASIU, Lavinia VÎLCU, Dina, Descrierea minimală a limbii române (A1, A2, B1, B2), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
8. PLATON, Elena, SONEA, Ioana, VÎLCU, Dina, Exerciții audio (A1, A2, B1, B2, C1, C2). Româna ca limbă străină, Editura Efes, Cluj-Napoca, 2009.
9. PLATON, Elena, BURLACU, Diana Viorela, SONEA, Ioana Silvia (coordonatori), Procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul liceal. RLNM: P3 – ciclul liceal, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
10. PLATON, Elena, VÎLCU, Dina (coordonatori), Procesul de evaluare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul liceal. RLNM: P6 – ciclul liceal, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011, disponibil pe: www.video.elearning.ubbcluj.ro
11. PLATON, Elena (coord.), MANOLE, Veronica, VARGA, Cristina, LAZĂR, Andrei, Evaluarea competențelor de comunicare orală în limba română – învățământul secundar (EVRO – P2), Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015.
12. PLATON, Elena (coord.), SONEA, Ioana, TARĂU, Ștefania, Evaluarea competențelor de comunicare scrisă în limba română – învățământul secundar (EVRO – P4), Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2015.
13. POP, Liana (coord.), Româna B2-C1 (Manual. Seria Autodidact), Editura Echinox, Cluj-Napoca, 2008; toate datele despre acest proiect, ca și unitățile de învățare sunt disponibile pe [AutoDidact - Manuale](http://AutoDidact-Manuale);
14. PLATON, Elena, ARIȘAN, Antonela, BURLACU, Diana, Manual de limba română ca limbă străină. Nivelul B2, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.
15. PLATON, Elena, Româna ca limbă străină (RLS). Elemente de metadidactică, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2021.

b. Link-uri utile:

<http://autodidact.granturi.ubbcluj.ro/ro/manuale.html>
<http://video.elearning.ubbcluj.ro>
<https://davebirss.com/storydice/>
https://www.youtube.com/results?search_query=tedx+Romania
www.romanianvoice.com
<https://humanitas.ro/humanitas/colectii/biblioteca-virtuala>
https://respiro.ro/respiroteca/carti?gclid=CjwKCAjwx8iIBhBwEiwA2quaqxs5nKWuAsXJqMHhzk3Z-KqNrtfctQ0v-vqOOgO0VOreTCCjZ9sCpxoCbG0QAvD_BwE
<https://www.isjcta.ro/wp-content/uploads/2013/06/Cadrul-European-Comun-de-Referinta-pentru-limbi.pdf>
<https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>
<https://msbook.pro/>
https://ed.ted.com/lessons?direction=desc&sort=featured-position&user_by_click=student
<https://youtube.com/teded>
https://youtube.com/c/THECINEPUB_filme_romanesti_online

GRUP DE LUCRU**Coordonatori științifici:**

PLATON ELENA - Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
 MOLNÁR STEFÂNIA-MARIA – Colegiul Național „Áprily Lajos” Brașov

Membri:

TĂMÂIAN GIOCONDA-IOANA – Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
 BĂRBOS LIANA-CECILIA – Liceul Teoretic „Bathory Istvan” Cluj-Napoca
 CSEREI GYÖNGYVÉR – Liceul Teoretic „Nagy Mózes” Târgu Secuiesc
 FORGÓ ÉVA-ERIKÁ - Liceul Teoretic „Bolyai Farkas” Târgu-Mureș
 GREGOROVICI CORINA-DELIA - Liceul Reformat „Wesselényi” Zalău
 ILIESCU GABRIELA-ALEXANDRINA – Colegiul Național Pedagogic „Mihai Eminescu” Târgu-Mureș
 KAITAR ROXANA ANCA – Liceul Teologic Romano-Catolic „Hám János” Satu-Mare
 KÖPE ANDREEA – Colegiul Național „Áprily Lajos” Brașov
 MAIER ARNOLD – Colegiul Național „Kölcsey Ferenc” Satu-Mare
 MAXIM ANDREIA-NICOLETA – Colegiul Național „Moise Nicoară” Arad
 NEMEȘ ILDIKÓ – Liceul Teoretic „Tamási Aron” Odorheiu Secuiesc
 STURTZU MARIA LUCREȚIA – Colegiul Național „Márton Áron” Miercurea Ciuc
 TIUTIU GRAȚIELA – Colegiul Național „Bethlen Gábor” Aiud
 ZAHARIA ALINA-VOCHIȚA – Liceul Teoretic „Horvath Janos” Marghita

Membri de drept:

CIOBANU ROXANA-ȘTEFANIA – Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație
 GEORGESCU ROXANA IRINA - Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație
 NISTOR CIPRIAN-CONSTANTIN - Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație

Coordonator GLC: GEORGESCU DANIEL – Ministerul Educației

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro
Adresa Centrului pentru relații cu publicul este: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78, e-mail: concursurifp@ramo.ro, convocariaga@ramo.ro
Pentru publicări, încărcăți actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

